

ג"כ. קונטרס "מלחמת מצוה" ביאור דין
על פי הנמ

והפוסקים, שאלת השתתפות הנשים בהבחירות
לאספה המיסדת בא"י העומדת כעת על הפרק,
והשנות על מאמרו של ח"א ב.המזרחי בנידון
השאלה הזאת.

והנה מתחלה אבאר קצת ישרי ומעמי האסרים, ועל כל
שורש אכתוב ההשנות שכ' הח' הנ"ל ומה שיש להשיב
על דברי ההשנות בדברים נכונים וברורים בס"ד.

שורש א.

(א) ברמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ה אין מעמידין אשה במלכות שנא' שום
הישים עליך מלך ולא מלכה, וכן כל משימות
שבישראל אין מסניין בהם אלא איש, ע"כ. ובכסף משנה
ובמע"ז כ' דמקור הדברים בספרי, ולפנינו בספרי איתא רק הדרשא דמלך
ולא מלכה, אבל סוף דברי הרמב"ם וכן כל משימות וכו' ליתא. אמנם
בפסיקתא זוטרתא הנקרא ל"ט על הפ' לא תוכל לתת עליך איש נכרי איתא
זה"ל איש ולא אשה מיכן שאין מסניין אשה פרנסה על
הצבור, ע"כ. וכנראה היתה הגירסא לפני הכ"מ והמע"ז גם בספרי כן
ולפנינו איתא בספרי בעין זה על פסוק איש נכרי מכאן אמרו שאין ממנים פרנס
על הצבור [עד שהדא אמו מישראל] והיינו כמבואר בגמ' בב"מ דגר אס אין
אמו מישראל אין ממנים אותו לשום שררה, ול"ל למלך דמבואר בקרא, דק
משום תשים מרכיבין כל משימות לא יהיו אלא מקרב אחיך. עכ"פ דברי
הרמב"ם יש להם מקור מפורש בפסיקתא:

(ב) אמנם באמת דינו של הרמב"ם נראה דמוכרח גם מנמ' בא"מ, והוא
במשנה נדה מ"ט ע"ב ויש שראוי לדון דיני ממונות ואינו ראוי
לדון דיני נפשות ואמרינן בגמ' ראיתי לאתויי גר דכשר לדים ופסול לדין,
דעת רש"י דהגמ' מיידי כסהם גר אע"פ שאין אמו מישראל כ"ש לדון דיני
ממונות, דרי דגר עדיף מאשה בענין זה דהא אשה פסולה לדון כמבואר
בירושלמי וכמש"ל ביאור הדבר, אעפ"כ אמרינן בקידושין ע"ז ע"ב ויבמות
ט"ה דאין ממנין את הגר לשם שררה רק אם אמו מישראל משום דכתיב עומ

השנים וכו' וכרש"י שם אפי' סנהדרין (בר"ן הגירסא שררה) קטנה. ובגמרא אפי' ריש כורי ריש גרנותא (פירש"י להשקות בית השלחין פעמים שהן של רבים וממנים שומר שלא ישקה איש ביימו של חכירו) וכן פ' הרמב"ם בפ"א מה' מלכים. והנה התוס' בכ"מ והראשונים הקשו לשיטת רש"י דמכשור סתם נר לדיני ממונות מהא דמבואר כיבמות דרבא אכשרי לר' מרי ב"ר ומני' בפורסי' דבבל משום דאמו מישראל הוי (וכרש"י בפורסי' דבבל גבאים ממונים על ישראל ואע"ג דגר בעלמא אסור למנותו פרנס על ישראל וכו') האי כיון דאמו מישראל מקרב אחיך קרינן ב'י' ובערוך פ"י של"י הוא והפ"י ממונה על הווקים, ובא"ב נגיד ומצוה ושר העצה וכמו סנהדרין עיי"ש), מוכח הא אין אמו מישראל פסול וא"כ איך כ' רש"י דכשר לדים אפי' אין אמו מישראל זכן הקשו מהא דמבואר בקידושין ע"ז בהדגא נירא דאמר אנא עבידנא שררותא דמתא ואמרינן עלה משום דאמו מישראל הא לא"ה פסול. והרמב"ן יבמות מ"ה והרשב"א יבמות ק"ב כתבו לפרש לדעת רש"י דה"ט משום דמילי דשררותא עריפי מדיני ממונות משום דדמי קצת למלך ולפיכך בעינן שההא אמו מישראל א"ד וההסבר פשוט דכל מיני שררות התלוין בדעתו וברצונו של אדם דמי שררה זאת לשררת המלך במקצה דהוא שררה התלויה ברצונו אפי' לענין כמה דיני התורה, משא"כ לפסוק בד"ם אין זה שררה כלל דאין זה אלא כמראה להם כך פסקה התורה ולא תלוי כלל בעצם דעתו ורצונו וז"ב ובחירושי הר"ן סנהדרין ל"ז כ' להרץ הסתירה מיבמות ק"ב דמבורר דגר דן את חכירו ד"ת אבל לישראל אינו דן ובסנהדרין ונדה מבואר דגר דן דיני ממונות דהא דאמרי' דגר דן א"ח היינו למנותו דיין קבוע בד"ם וכי אמרינן דכשר לדים של בני היינו דווקא באקראי ובריעבר. (ועפ"ד הר"ן א"ש מה שהקשה הריב"א עה"ה פ' משפטים בשם הר"ם מקוצי דליל אשר השים לפניהם למעט עבדים תיפוק ל'י' דאפי' גר אסור לדון לישראל דנפק'ל מקרב אחיך ע"ש, ולפ"ד הר"ן נוחא דהרי גר מותר לדון באקראי משא"כ לפני עבדים אסור אפי' באקראי, ולשיטת רש"י פשוט נוחא דניס לדים דגר כשר. ועי' בשו"ת נוב"י חו"מ ח"א וברמב"ן יבמות מ"ה וברייב"א שם לענין שמעיה ואבטליון ואבמ"ל):

דהרי מבואר דשאר מיני התמנות עדיפא מלדון בד"ם וגר אע"פ שמוזר לדון בד"ם אסור לשום שררה א"כ כש"כ אשה דפסולה לדון כוודאי דפסולה לשום התמנות:

(ז) **אולם** ראייה זו אינה אלא לשיטת רש"י וכן הוא דעת הרבנו יונה אב"ד לשיטת התוס' ורוב ראשונים וכן הוא דעת הרמב"ם והרי"ף דאף לדים גר פסול לדון אם אין אמו מישראל א"כ אין זה ראייה לבאורה:

אך י"ל לשיטתם הראי' באופן אחר דהנה בכ"ק פ"ח ע"א אלא מעתה לרבנן יהא עבד כשר במלכות אמרי' ולמעמיך תקשה לך גר לדיה אלא איך מקרב אחיך ממבחר שבאחיך, א"מ יהא עבד כשר לעדות ומת' קי"ח מאשה שפסולה לעדות עיי"ש. והנה הדין פשוט דגר כשר לעדות וכ"מ בכ"מ והרי דוא כישראל נמור לכיד אעפ"כ לענין למנותי לשום שררה פסול משום דכתיב

מִקֵּרֶב אַחִיךָ דְרִשִּׁינָּה מִמּוֹכַח שְׂבָאחִיךָ וְגַר לֹא הוּא מִמּוֹכַח שְׂבָאחִיךָ עַל אַחֶיךָ
בְּיָד דְּמִדְרָשָׁא וּוְיֵשׁ לַמַּעַם אִשָּׁה דַּפְסוּלָה לְשׁוֹם שְׂרָרָה דְּבוֹדָרַי לֹא נִקְרָאָה
מִמּוֹכַח שְׂבָאחִיךָ דְּהָרִי אִפִּי לַעֲדוֹת פְּסוּלָה מִן הַתּוֹרָה בְּשִׁכָּה שׁוֹם שְׂרָרָה
דְּעִדְיָא מַעֲדוֹת דְּבוֹדָרַי פְּסוּלָה. וְעִי יְרוּשְׁלָמִי קִידוּשִׁין פִּיד הָהּ מוֹכָא בְּתוּם
בְּכִם וּבְכִסִּים פִּיחַ מַה מַּלְכִים כְּתִיב שׁוֹם תִּשִּׁים עֲלֶיךָ מֶלֶךְ אֵין לִי אֵלָא מֶלֶךְ
מִנִּין לְרִבּוֹת שׁוֹמְרֵי הַרְבֵּים וּנְבָאֵי צִדְקָה וּסּוֹפְרֵי דִינִין וּמִבִּין בְּרָצוּעָה מִנִּין
תִּלְּ מִקֵּרֶב אַחִיךָ וְגַר כָּל שֶׁמֶנִּי עֲלֶיךָ לֹא יִהְיֶה אֵלָא מִן הַכְּרוּרִין שְׂבָאחִיךָ
עִכְּ, עִיִּישׁ כְּמַהֲפָ, וְאִשָּׁה כְּוֹדָרַי לֹא הוּא מִן הַכְּרוּרִין שְׂבָאחִיךָ אִם כֵּן
פְּסוּלָה לְכָל מִינֵי שְׂרָרוֹת. וְעִי בְּנִתִּיבוֹת חוֹרִים סִי ז' מַה שֶּׁכָּתֵב לְתֵרֶץ קוֹשִׁיית
הַקְצוּהָ מִיִּבְמֹת ק"ב שֶׁכֹּהֵן דָּגֵר דָּאִמֹר לְמִנּוּתוֹ לְאַמֶּת הַמִּים הוּא מְדֹאֲרִייתָא
מִשׁוֹם דְּהוּי בְּכָלל שׁוֹם תִּשִּׁים. עִיִּישׁ וּלְפָסִישׁ מַמַּעַם זֶה דְּלֹא הוּא מִמּוֹכַח
וּמִכְרוּרִין שְׂבָאחִיךָ אִכְּ גַם אִשָּׁה פְּסוּלָה מִהָּת לְשׁוֹם שְׂרָרָה :

(ד) וְבִאֲפֻךְ פִּשּׁוּם יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דִּינוֹ שֶׁל הַרְמָבִּים לְפִי דְּמִכּוֹר בַּסְּפָרִי מֶלֶךְ
וְלֹא מַלְכָּה הָרִי דִּקְרָא מַמַּעַם אִשָּׁה מִמְּלִכוֹת, וּבְגַמְ' לֹא מִצִּינוֹ
מְפֹרֶשׁ דְּרִשָּׁא וּוְאֵךְ בְּכִרְכוֹת מִטְ אִיתָא לֹא אִמֹר כְּרִית תּוֹרָה וּמַלְכוֹת יִצָּא
בְּרִית לְפִי שְׂאִינוֹ בְּנָשִׁים תּוֹרָה וּמַלְכוֹת לְפִי שְׂאִינוֹ לֹא בְּנָשִׁים וְלֹא בְּעִבְרִים עִכְּ.
הָרִי דְּמִכּוֹר הָרִין דְּמַלְכוֹת אִינוֹ בְּנָשִׁים (עִיִּישׁ בְּמִפְרָשִׁים) וּכִסִּים כְּבִק פִּיחַ.
אִכְּ כְּרוֹר כְּמוֹ דָּגֵר דְּמַעֲטִי הִקְרָא מִמְּלִכוֹת דְּרִשּׁוּ חֲכָמִים מִשׁוֹם הִשִּׁים דַּפְסוּל
לְכָל מִינֵי מְשִׁימוֹת כֵּן נָמִי בְּאִשָּׁה דְּמִיעֻטָּה הִקְרָא מִמְּלִכוֹת גִּיכ פְּסוּלָה לְכָל מִינֵי
מְשִׁימוֹת. וּמִצְאֵתִי בְּרִיטְבִּיא ז'ל שְׁבוּעוֹת ל' עִיא שֶׁכֹּהֵן ז'הִל כְּדָאִמֹר בַּסְּפָרִי
מֶלֶךְ וְלֹא מַלְכָּה ז'הִל לְשֹׂאֵר מְשִׁימוֹת עִכְּ הָרִי דִּסִּי ל' כְּשִׁטַּת הָרִים וּכְסִישׁ
שׁוֹרֵר גַּם לְהַמְבִּיט ז'ל בְּקִרְיָה סִפֵּר שֶׁכֹּהֵן מְקוֹר זֶה לְדִבְרֵי הָרִים וּוְלֹא וְכֵן כָּל
מְשִׁימוֹת שְׂבִיטָרָל אֵין מְשִׁימִין אֵלָא אִישׁ דְּכִין דְּכָל שְׂרָרָה דְּרִשִּׁינָּה לִיה מִהֲכָא
מִשִּׁים תִּשִּׁים הִנֵּן לְעִין אִישׁ וְלֹא אִשָּׁה עִכְּ וּמְפֹרֶשׁ כְּסִישׁ וּכְדִבְרֵי הַרִיטְבִּיא.
וְעִי בְּרִלְבִּיג בְּפִי עֵהָת שֶׁכֹּהֵן בְּמַעַם דְּרִשְׁתָּה סִפֵּרִי מֶלֶךְ וְלֹא מַלְכָּה מִשׁוֹם
שְׂנָשִׁים דַּעֲתָן קְלוֹת, וּמַעַם זֶה שִׁיךְ שְׂפִיר בְּכָל מִינֵי שְׂרָרוֹת דָּאֵין לְמַסּוֹר בִּידָה
מַמַּעַם זֶה וּזִפִּי. קִיצוּרוֹ שֶׁל דְּבִר דִּינוֹ שֶׁל הַרְמָבִּים מְפֹרֶשׁ בַּפְּסִיקְתָא וּמוֹכַח
מַסְפְּרֵי וְכַמָּה מְקוֹמוֹת בְּגַמְ' וּמְפֹרֶשׁ כֵּן גַּם בְּרִאשׁוֹנִים :

(ה) מְעַתָּה בְּנִידוֹן הַשְּׂאֵלָה שְׁלִפְנִינוֹ. אִם מוֹתֵר מַצֵּד הָרִין לְכַחוֹר נָשִׁים לְרַעָה
לְאַסְפָּה הַמִּסְדָּרָה וְאֵתִל דָּאִמֹר אִם מוֹתֵרוֹת לְהַשְׁתַּחֲפָה בְּכַחֲרוֹת
לְקַלְפִי. הִנֵּה הִפֵּן הָרִאשׁוֹן כְּרוֹר מְכָל מִיִּשׁ לְעִיל דָּאִמֹר מְדֹאֲרִייתָא (כְּמִשִּׁל)
מִהֲקַצְהָ (ה) לְכַחוֹר נָשִׁים לְרַעָה מִשׁוֹם שׁוֹם הִשִּׁים דְּמִרְבִּי כָּל מִינֵי שְׂרָרוֹת וּכִישׁ
מִינֵי כּוֹה שְׁתַּהֲיָה בְּאֵת כַּח שֶׁל כָּל יְהוּדֵי אִי וּכְיִדִי אִיהָ הָהּ לְפַתּוֹר כָּל
הַשְּׂאֵלוֹת שִׁיעֲלוּ כְּחִי יְהוּדֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל פִּשּׁוּם דָּאִמֹר לְפִי דְּמַפְרֶשׁ בְּרַמְבִּים
בְּפִסְקִיקְתָא וּבְרִאשׁוֹנִים וּמוֹכַח מְגַמְ' מְכָסִּים. אֵךְ הִפֵּן הַשְּׁנִי אִם מוֹתֵרוֹת לְהַשְׁתַּחֲפָה
בְּכַחֲרוֹת לְקַלְפִי אִינוֹ מְפֹרֶשׁ בְּכָל הַגִּיל :

אֲמַנָּם נִרְאָה כְּרוֹר הַגַּם כּוֹה יֵשׁ אִמֹר מְכַמָּה טַעְמִים כְּסִישׁ דְּהָרִי הַמַּעַם
שֶׁאִסְדָּה הַתּוֹרָה מִינֵי נָשִׁים כִּי הַרְלִבִּיג דְּהוּא מִשׁוֹם דְּנָשִׁים דַּעֲתָן קְלוֹת

א"כ ממעם זה פשוט דאמירה נ"כ לבהור דהרי יכול להיות שהבחרנה באיש שאינו הנון וגרוע יותר משאילו היו בחרים אשה לרעה, ודרי זה הוא גם כן מביינת הציונים והמזרחים בחו"ל שרוצים לזכות את הנשים בע"כ כשיווי הזכויות בחשבם שהנשים שרעהן קלות יאה בנקל להשפיע עליהן ע"י אמצעים שונים שיבחרו בציונים או במזרחים :

(ו) ועוד רמבואר בחינוך מ' תצ"ו ו"ל שנצטוונו למנות עלינו מלך מישראל ומצוה זו נוהגת לדורות למנות מלך חדש אם יהיה מכה שנצטרך לו ג"כ להעמיד המלוכה ביד היורש וכו' וזאת מן המצות המוטלות על הצבור כולם על הזכרים כי להם יאות לעשות ענינים כאלה, ע"כ. הרי להדיא שמצות מנוים מוטלת רק על הזכרים שלהם יאות ולא לנקבות. א"כ פשוט כמו דמשום השם מרבין כל מיני משיכות לענין לבחור דמסעטינן אשה ה"נ לענין למנות ה"ה בכל מיני משימות יאות הדבר רק לזכרים ולא לנקבות כי מאיזה טעם שיהיה אין נ"מ בין מניית מלך או שאר מיני משימות וז"ב :

(ז) עי"ל לפ"מ רמצינו דבמצוה שאין האשה חייבת בה אף לעשיית הכשר המצוה פסולה והוא שיטת ר"ת בהג"ם הביאו הרמ"א בשו"ע או"ח סי' י"ד ט"א דיש להחמיר לכתחלה כשיטה זו לעשות הציצית במלית על ידי אנשים ולא נשים (וכ"מ בחינוך שפ"ו שמעתי מגדולים שהעשי' אינה כשרה בנשים) ומעמי משום כל שאינו בקשירה אינו בעשי' וכמנ"א שם דלשיטה זו כל מצות שאין האשה מחוייבת בהן כגון לולב וסוכה אינה רשאית לעשותה א"כ ה"נ בענין זה אם נוף המיני פסול באשה אף הכשר המיני צריך להיות רק באנשים ולא בנשים. ומלבד כל אלה המעשים ברור הדבר דאם נתיד השתתפות הנשים בבחירות לקלפי לא ימלט שבמשך איזה זמן לא תשתתפנה גם לרעה כמובן לכל כ"ר לכן ברור דלטעם התורה אסורות הן גם כפן השני. ע"פ שרש א' :

(ח) עתה אבוא לרברבי בעל המאמר המשיג. וקודם שנבוא אל דבריו בעיקר שורש זה אכתוב איזה דברים על ההקדמה של המאמר הנ"ל. וז"ל : רואים אנו שחכמי דורות הראשונים התירו הרבה איסורים מן התורה ומכשי"ב איסורים מרבנן לצורך השעה משום רישת הנגה המרינה הרי התירו מלחמה בשבת ולא מלחמת מצוה כלל. אלא אף מלחמת הרשות (שבת י"ב ד"ס הלכות מלכים), ע"כ.

רחמנא ליציל מהאי דעתא ! מי שמע כזאת אשר החכמים התירו הרבה איסורים כה"ת ביום מקום. ומ"ש ממלחמת מצוה ורשות, לא החכמים התירו את זאת רק התורה כעצמה התירה או לא אמרה מלאכת שבת באופן זה, כמבואר בירושלמי פ"א דשבת ה"ח שכן מצינו שלא נכבשה יריחו אלא בשבת דכתיב ויאמר ה' וגו' בה תעשה ששה ימים וגו' וביים השביעי תסובו על היד וגו', ויום השביעי זה היינו שבת עיי"ש במפרשים. ומצי השמועה

למדו שקרא עד דרתה דמיירי במלחמת הרשות ד"ל אף בשבת (ובכ"ז הרמב"ם).
 וכמו שהתירו עבודת בהמ"ק בשבת שלשון חסיד אף בשבת. וכי זאת יקרא
 שהחכמים התירו עבודת בהמ"ק בשבת, אתמדה. ומכאור במכלתא יתרו
 ובכ"מ מחלליה מות ויום ויום השבת שני כבשים בדבור אחד נאמרו והיינו
 שמעולם לא נאמר וכמקא"ה בזה. וכן התירה התורה חלה ש"ב"ם (ובמלחמה
 הרשות בהחילו ג' ימים קודם השבת דמותר אף בשבת י"ל ג"כ דהוי בכלל
 סבנה אם יעמדו על מקומם) וכן מילה בשבת. וכי נאמר בכל אלו שהחכמים
 התירו איסורים מה"ת כדי שנבוא לדמות מדעתנו לשאר ענינים. חס מלהזכיר
 דעות כאלו. אלא ברור שהתורה עצמה התירה או לא אמרה את השבת כאלו
 המקומות מפורש או שהיה לחכמים קבלה מפי השמועה בפי הקרא, וזה
 ברור כשמש ואין מן הצורך להאריך *):

(*) אחר כתבי בא לירי סי' התלמוד של הח' הג"ל וראיתי שמ"ש כאן
 לשיטתו חז"ל בספרו שסלל לו דרך זה ע"פ יסודות שאינם אחרים. ואכתוב
 בקיצור נמרץ מה שיש להעיר בהם:

מ"ש מהא דמכות כ"ב ואחו רבנן ובלרי חדא הרי דעקרה לפעמים
 הקבלה פשוטו של מקרא. זה ליחא כלל, לכל הפי' שיש בגמרא זו:

א) לרש"י בפי' דאחו רבנן ובלרי חדא היינו שאמרו ע"פ קבלה כמ"ש
 הריטב"א או ע"פ המדות שהתורה נדרשת בהם דפי' הקרא במספר ארבעים
 מניין שהיא סוכס ארבעים שגורס לקרות אחריו ארבעים וזהו פשוטו של מקרא
 לדבריהם ור"י לא שמיע לי' דרשא זו ומופרש לה כפשטי':

ב) להרא"ש בסוף פסחים שז' לתרץ שכן דרך המקרא כשמגיע למניין
 עשריות פחות אחת מונה אחת בחשבון עשריות ואינו משגיח על חסרון אחד.
 כיו"ב כל הנפש לבית יעקב הבאה מלרימה שבעים וכן ארבעים יכו. ע"כ.
 ומכאור דלהרא"ש ז"ל הפי' אחו רבנן ובלרי חדא היינו שאמרו שכן דרך
 המקרא וכוונת התורה כן הוא:

ג) לדעת הרמב"ם בפיו מהל' סנהדרין שז' לפיכך אמרו חכמים שאפי'
 הנביא ביותר מנין אחו ל"ט שאם יוסף לו אחת נמלאת שלא הכהו אלא ארבעים
 הראויות לו. ע"כ. הרי להרמב"ם הפי' ואחו רבנן ובלרי חדא היינו שהוא
 מדרבנן ממש וקרא אסמכתא כמ"ש הכס"מ:

א"כ לכל הפירושים של הראשונים אין בענין זה של מלקות ל"ט פירוש
 שהקבלה עקרה פשוטו של מקרא. ועי' בפ"י הרלב"ג עה"ת בפ"ו ד"ח.
 [ובעיקר דברי הרמב"ם עי' בחינוך מ' הקל"ה שז' עליהם שחזוהים מגמרא
 ועי"ש במג"ח. ועי' מכות ח' ע"א במשנה ודף כ"ב ע"ב וב"ק ל"ב. ובדברי
 הראב"ד בפ"ה מהל' רוח ה"ו שחזוהים מאוד מהל' ובדברי הרמב"ם ספיטו
 שז' סנהדרין ובמא"ה ואכ"מ]:

(ט) ע"ב והתירו לישראל הקונה קרקע או בית בארץ ישראל לכתוב עליו אונו אפי' בשבת (ב"ק פ"ג) שמישום ישוב אפי' לא אורו רבנן ולפי' לא הרי שאלת המדיניות כהרי סתם שאלות אורו, ע"כ שכתב לכתוב, ע"י נכריי' שכנמ' שם מיימו כן. ואולי לשיטתו אצל שהחכמים התירו הרבה איסורים מן התורה וגם זה בכלל:

ערתה בנוף הדין שרצה ללמוד מזה דלא הרי שאלת המדיניות כסתם שאלות, לפ"מ שפסק לנו הרמ"א בש"ע אורח סי' ש"ו דלא התירו לכתוב אנו בשבת על ידי נכרי את הקונה בית בא"י רק בכתיבה שלהן דאינו אסור רק מדרבנן (לדעת הא"י) ונמצא דהוי שבות דשבות במקום מצוה א"כ לא חסור לענין זה מצות ישיבת א"י שהיא שאלה מדיניות משאר מצות שהותר גם כן אצלם שבות דשבות:

ואפי' לשאר השיטות ג"כ אין ללמוד מזה כלל לסתם שאלות מדיניות דרק בדבר שהוא מעצם מצות ישיבת א"י כהקנה קרקע או בית בא"י אבל לא כעין נידון השאלה שלפנינו וכדומה שאינה נוגעת כלל לעצם ישוב הארץ בוודאי דלא התירו שום שבות. — ועוד אפילו במצות ישוב א"י גרידא לא מצינו שהתירו שבות אחר ורק שבות זה דאמירה לעכו"ם לא גוזר רבנן היינו בשעה שגזרו על איסור אמירה לעכו"ם לא גזרו במקום מצות ישוב א"י אבן שבות אחר שגזרו בסתמא בכ"מ ולא פלוג חל הוא ג"כ אף במקום מצות ישוב א"י. וכ"מ במנ"א שם ממ"ש ההג"א בשם הא"י דמראה לו כים של מעות משמע דאסור ליתן לו המעות, אע"ג דאינו אלא שבות, וכן כתבו הרא"ש והריב"ש מוכח במנ"א דאסור לקנות בשבת אלא כשקנה מע"ש מתוך לומד לעבו"ם לכתוב בשבת ונ' רבן פסק המנ"א, ועיי"ש בפמ"ג דעכצ"ל דרק איסור זה התירו בפירוש, א"כ פשוט שאין לדמות כלל שאר ענינים להבא

(י) **ע"כ** כי לפעמים מה שאסור יחיד הותר לרבים כגון קרבן צבא שדוחה את השבת ואת הטומאה וקרבן יחיד אינו דוחה לפיכך אין הברעה זו נחונה אלא לכ"ד הגדול. ע"כ.

לדעתו של הכותב שבא לרדן בדמיונות שוא כאלה יוכל ח"ו להתיר כל

ומ"ש עוד מהל' דמבואר בגמ' בל"מ אין מקרא יולא מירי פשוטו, ע"י בהרמזין בסה"מ בשורש שי, ונדברי הרמב"ם פ"ב מהל' ממרים ובהשגות הראב"ד שם ובס' א"ש מ"ש ליישב דעת הר"מ ובהנהגות מהר"ם בשבת סי'. וקילורן של דברים שדרשות חז"ל מהמקראות יש להם דין דאורייתא גמור רק במקום שאמרו דקרא אסמכתא בעלמא או היכל דמוסרש או מוכרח מגמרא שהוא מדרבנן עכ"ל דהדרשא הוא רק אסמכתא אבל בל"ה הוי דאורייתא גמור דפשוט הכתוב הוא כדרשא חז"ל, וכ"ש דדרשות כאלו ש"כ לעיל שיש בהענין איסור דאורייתא והחכמים דרשו מקרא להתיר זה בוודאי דין דאורייתא גמור יש לו. וא"ל ולא בלתי רק לעיר את עטותיו מן השורש. —

איסורים שבתורה לצרך רבים, וסובר הוא שגם ב"ד הגדול ידעו כך, אבל ידע כי בזה אין בכח שום ב"ד שבעולם להתיר אף לרבים שום איסור מה"ת דאפי' איסור דרבנן, כמש"כ הרמב"ם בי התורה שלנו אין לה לא שינוי ולא צרעון ולא תוספת וכל ד"ת מצווין אנו לעשותה ער עולם והאומר שהמצוות שנצטוו ישראל אינן לעולם אלא מצוות לפי הזמן אפי' הראה אות ומופת ע"ז דר"ז נביא שקר ומיתתו בחנק (רמב"ם פ"ט מ"סה"ה), וכן כל העובר ע"י איסורי דרבנן על הגזרות והתקנות והמנהגים עובר בלי"ת (דעת הרמב"ם פ"א מהל' ממרים). ומה שלפעמים מקילים באיסור דרבנן לצורך שעה ולצורך רכיב זכרומה הוא רק במקום שיש להם על מה לסמוך במפורש בספרי חכמינו ד"ל להקל וכדומה אבל בסתמא להתיר איסור דרבנן לא מצינו. והרמיונות הדבובות מק"צ שהותר לרבים כ"כ שהרי זה גזרת הכתוב וגלגלה התורה בפסוק תמיר אפי' בשבת אפי' כמומאה וכל קרבן הקבוע לו זמן רוחה שבת וטומאה אפי' קרבן יחיד ומאי זה דמות ראי' לשאר דברים אין זה אלא רית מינות:

(יא) ע"כ, שאלה זו לא באה מפורש לא בבכרי ולא בירושלמי ולא בפוסקים ראשונים ו"הרונים, ובכ"ן איסור כרור אין על זה לא איסור מדאורייתא ואפי' איסור מדרבנן. ע"כ.

כמה מן האמת יש באלה השורות כבר נזכר לדעת הקורא את השורש דא' ושאר השרשים שבהם מבואר בראיות כחזרות שאיסור כרור יש על זה מדאורייתא ומרבנן מכמה מעמים ומפורש הדבר בפוסקים ראשונים ואחרונים. ואין להאריך:

(ב) עתה נבוא לעיקר דבריו בהנוגע לשורש א', וז"ל

בגמ' לא נמצא דרש זה שכל משימות שבישראל לא יהי' אלא אנשים ולא נשים ודרשת הפסקתא מופרכת מצד ההגיון דאם מבין דורשים איש ולא אשה הלא יוצא ממש להיפך היינו איש לא תוכל לתת אכל אצו תוכל לתת לכן כרור שיש ט"ס והנידא הנכונה מבין שממין אצו פרנסה על הצבור. ע"כ.

על דברים אלו יש להשיב שצעות שאין כמוה יחשב כזאת לעשות שצצמו ט"ס בהפסקתא ולהפוך הכוונה ממש מהיפוך להיפוך ובמקום שאיתא אין ממנין אשה לכתוב ממנין אשה, בענין שהדברים אינם מוקשים כלל כמ' שאכתוב והרין דין אמת כמפורש ברמב"ם וראשונים ומוכיח מנמ' ורק למלאות השקפתו הפרטית ירשה א"ע כזאת. ועל כגון דא חל הלשונא של ד"ג מאוה"ג ור"ה בספר הישר על מגידי הספרים ועושים ט"ס:

ז"ל, שהוקשה לו דרשת הפסקתא מצד ההגיון הפירוש פשוט דהנה תיבח איש מיותר דהול"ל לא תוכל לתת עליך נכרי ודורש הפסקתא דאיש נאי אלמטה ואתי למעט אשה והיינו באופן זה דאיש אשר לא אחיך לא תוכל לתת עליך רק אשר אחיך ורק איש ולא אשה, וכי"ס בב"מ. ובאמת כתבו הראשונים ביבמות דגם כאן דרשינן הכי מקרא זה אשר לא אחיך הוא דאב ומו' מישראל דכשר לכל משימות אע"ג דלענין מלך פסו אף דאמו מישראל

דלא הוי מקרב אחיך, ורק לענין שאר משימות כשר דאינו פסול דק אותר שתוכל לומר עליו אשר לא אחיך הוא אבל כשאנו מישראל שוב לא הוי בכלל לא אחיך וכשר לכל משימות משאכ למלך בעינן מקרב אחיך ממש. הרי דמקרא זה אשר לא אחיך הוא דרשינן סכלל לאו אתה שומע הן, הני לענין דרשת איש ולא אשה הדרשה היא נ"כ באופן זה. ונ"כ:

(ג) **ע"כ** דלשון משימות ר"ל רק טעלה בפועל ולא בהתמנות והאריך קצת בדברי הירושלמי שהבאנו לעיל. ע"כ.

ממ"ש לעיל בשורש זה דברים אלן בטלין מאליהן ואין להכפיל הדברים. ועי' רש"י ב"ק פ"ח וקידושין ע"ו אפי' שררה קטנה, ומ"ש לעיל מדברי הערוך בפ"י פורסי דבבל וכרש"י שם ודברי הרמב"ם וא"ל:

(ד) **ע"כ** בהנינוך כ' הטעם שלא לתת נכרי כי הראש צריך להיות עב"ש מורע דחמנים בני דחמנים כרי שירחם על העם שלא יכבד עליהם בשום דבר מהדברים ויאהב האמת והצדק וטעם זה אינו שייך בבנות ישראל כלל ואם הדרשה חדרש אבל אין מקרא יוצא מירי פשוט. ה"ל טעמו וכוונתו, ע"כ.

טעה בפ"י הפסקתא שהבין דאשה ממעמינן מהא דכתיב לא תוכל לתת עליך איש נכרי והיינו מאותו טעם דלא תוכל לתת עליך איש נכרי ה"נ אשה אבל אין זה הפ"י. וכ"כ לעיל דהלימוד הוא משום דקאי על סיפא דקרא איש אשר לא אחיך הוא והטעם נבי נשים הוא פשוט כמ"ש הרלכ"ג משום שנשים דעתן קלות אבל לא משום שרמי לנכרי, ונ"פ: — ומ"ש במיד ואם הדרשה וכו' בדברים אלו אין רצוני למפל כרם כי לדעתי היא שיטה כוזבת. והמבין יבין:

(טו) **ע"כ** במנ"ח הובאה דעה שכל עיקר מצוה זו שיש שום חשים אינו אלא לחזילת המינוי וכן כ' הגוב"י לענין גר ועל סמך זה הוא סובר שדווקא בתחלת המינוי כת פסולה אבל כירושא אם הניח בת אפשר דאף הכת יורשת המלוכה וסברא זו ישרה סאר ואם לפעמים הכת כשירה אף למלוכה ק"ו להתמנות אחרות, ע"כ.

ק"ו זה פורח באור הוא, דאף המנ"ח בעצמו לא כתב סברא זו אלא לספק בעלמא ונשאר בצ"ע ולכסוף כ' ואפשר כיון דלפינן הירושא. מדרכתיב 'הוא ובניו וגו' בניו ולא בנוחיו ואינם יורשים כלל המינוי שלו רק זכרים:

ובאמת לפענ"ד עיקר ספיקו של המנ"ח תמוה דהרי מפורש ברמב"ם פ"א מהלכות מלכים ה"ז כיון שנמשח רוד וכה בכתר המלוכה והרי המלכות, לו ולבניו הזכרים עד עולם, הרי דהרמב"ם דיוק בניו הזכרים אבל הנקבות אף כירושא לא זכו בכתר המלכות:

וכן מפשטות דברי הרמב"ם הנ"ל כל משימות שבישראל לא יהי' אלא אנשים מוכה דאין חילוק בין תחלת המינוי לירושא ולעולם לא יהי' אלא אנשים. וכ"ס מנ"ח ברכות מ"ט דמרמה נשים לעכרים. שאינם במלכות וכמו דעכ"ר

יעולם אינו במלכות ה' בנשים ראל"ה לא דמי וכן לפי הטעם שב' הרלב"ג
בדרשת הספרי מלך ולא מלכה משום שנשים דעתן קלות מאי נ"מ בין תחלת
המינוי לירושה. מכל הנ"ל נראה ברור דנשים פסולות למלכות אף בירושה,
וספיקו של המניח יש לפשוט מהנ"ל וממילא אויל ל"י הק"ו. שורר בשו"ת
אבני נור יו"ד ח"ב סי' שיי"ב אע"ד שעמד נ"ב בספיקו של המנ"ח אך בדרך קשיא
דנימא שהבת תירש המלכות וכמ"ש הנוכ"י לענין נר, ותי' דהא ליתא שהרי
העמדת המלכות הוא לטעמים ולמלחמות ואשה פסולה לדון וגם לאו בת
מלחמה היא ככריש קרושין וע"כ כ' החינוך שאין נשים מצוות במחיה וכו'
עמלק וא"א שתירש המלכות רק אם ישראל יקבלו אותה זביון דמצד קבלתם
תהי' שוב היא בכלל מלך ולא מלכה. א"ד היקרים. הרי להדיא רפשיטא
ל"י גם מן דאין שום מקום לומר כן והדבר פשוט דאף בירושה נשים פסולות
למלכות וכמו שכתבתי:

שורש ב

(א) בחרו"ב סי' ל"ה ס"ד נפסק הדין דאשה פסולה להעיד ומקור
הדבר ממשנה ספ"א דר"ה ורפ"ד רשבועות. [והרמב"ם פרק מ'
מה"ע כ' משום שנאמר על פי שני עדים לשון וכו' ולא לשון נקבה. ובכ"מ
חמה שהרי כל התורה בולה כלשון וכו' נאמרה. ולבאורה דברי הבס"פ משנה
חמיהם מנ"י ריש המורה ע"ב דאמרינן שם דאיצטריך לרבות אשה מפני שכל
הענין כולו אינו מדבר אלא כלשון וכו' (ע"י כ"ס פ"מ). אמנם דאיתי בשיטה
מקובצת שם שהביא בשם הרב המעילי ז"ל שנתקשה בזה דהא כל התורה
בולה כלשון וכו' כתובה ע"י ש"ש מ"ש לתרץ וכתום ערכין ב' ע"ב. ובעיקר
דברי הרמב"ם האריכו האחרונים ליישב. ול"נ דמקור דברי הרמב"ם הוא
מפסיקתא סוף פ' ויקרא פ"ג וז"ל ע"פ שני עדים למה לא נאמר שנים אלא שני
ללמד גו"ש וכו' וז"ל דזה הוא ג"כ כוונה הרמב"ם, וא"ל. וע"י בשו"ת
דע"א סי' קע"ט ובנוכ"י מהד"ה חו"מ סי' ח' ובהגהת מל"מ כ"ס החינוך סוף פ'
ויקרא ובפסיקתא שם ודוק:]

(ב) וכן נפסק הדין בח"מ סי' ו' ס"ד אשה פסולה לדון בלי שום
חולק. ומקור הדבר מירושלמי יומא פ"ו ה"א הרי למדנו שאין האשה
מעירה מעתה אין האשה דנה וע"י ירושלמי פ"ג דמנהדרין פ"ט ופ"ד רשבועות
היא וכתבו הראשונים דמוכח כן גם ממשנה נרה מ"ט כל הכשר לדון כשר
להעיד א"כ אשה דפסולה להעיד פסולה לדון. — אמנם ההוס' וש"ד בכ"מ
נהקשו בענין זה מהא דמצינו נבי דבורה היא שופטה את ישראל הרי דאשה
בשרה לדון והרבה תירוצים נאמרו. ויען כי המיתרים השתתפות הנשים
בבחירות בנו עיקר יסודם על פרט זה דדבורה היתה שופטה אברר הדברים
שלפ"ד הראשונים מענין זה רא' סמך להיפך לנידון שלפנינו:

(ג) התוס' ב"קט"ו ע"א, שבועות כ"ט ע"ב, נישין פ"ח ע"ב, יבמות ס"ה ע"ב,

נדה נ' ע"א כ' לתרץ דרבורה היתה דנה ע"פ הרבוב א"כ אין ראי'. וכא"מ כ' הל' לפי שהיתה נביאה היו מקבלים אותה עליהם, והיו מקבלים אותה עליהם משום שכינה. ונראה דזה היו ככלל שהיתה דנה ע"פ הרבוב [ועי' בס' זכר יחוסף ביבמות שם שנתקשה בזה הלא תורה לא כשמים היא עיישה ועי' בבאה"ג]. והנה מתירין זה מוכרח דאף אשה חכמה יראו' לרין אעפ"כ פסולה דהרי גבי דבורה אי לאו משום שכינה ושהיתה נביאה לא היו רשאים לקבל אותה עליהם אף שהיתה חכמה ומלמדת בדינים. וע' בשע"ת שם שהביא מהברכ"י ראשה חכמה ראוי' להורות וכ"מ מהחינוך עיי"ש, ולפי תירוצ' זה מוכח דאין חילוק. ואולי יש לחלק בין הוראה להורות באויה ובין לרין בדינים בין איש לחבירו: וע"ע:

(ד) עוד כ' התוס' שם לתרץ דרבורה לא היתה דנה כלל אלא מלמדת להם הדינים, ובחינוך מ' ע"ז דל שלא הי' הרין נחתך על פי' אבל היתה אשה חכמה ונביאה והם נושאין ונותנין עמה אפי' בדברים של או"ה ודינים. לכן כ' עליה היא שופטה את ישראל, ע"כ. ונראה דזה הוא גם כן כונת התוס' שמלמדת להם הדינים באופן זה שהיו נו"נ עמה וכשהיו דבריו נראין בעיניהם היו מקבלים ממנה, ומוכרח ג"כ כמש"ל דאע"פ שהיתה ראוי' ללמד להם את הדינים לא היתה בשירה לרין. וי"ל להתירוקה מקרא ויעלו אלי בני ישראל למשפט המשמע לרין. וכ"פ התרנום, וצ"ל דלמשפט הפי' ללמד ולדעת משפטי התורה ומצינו בקרא (בראשית ק"ח) לעשות צדקה ומשפט (עי' בב"ר), או דהריינים היו יושבים במקומה להתיישב ולישא וליתן עמה, וכ"כ מדברי האו"ז ב"ק (הגרמ"ח בירושלים) וז"ל שהיתה [רבורה] מושלת עליהם ועושה ע"פ הדיינים והא דכתיב היא שופטה היינו ע"פ הדיינים, ולפי' שפיר ניחא הלשון ויעלו אליה בני ישראל למשפט וכמ"ש:

(ה) הרמב"ן והרשב"א והר"ן בחי' ובנימוקו והריב"א. ריש פ"ד דשבועות כ' לתרין דהא דקאמר היא שופטה את ישראל לאו עופמת קאמר אלא מנהגת שעל פי' ובעצתה היו נוהגין זה עם זה, כשופטים ששפטו את ישראל. ואע"ג דכתיב שום תשים עליך מלך ולא מלכה וה"ה שאר משימות התם לא מנו אותה אלא היו נוהגין על פי' כדין מלכה:

ולפי' תירוצ' זה מבואר דאפי' מפרש שופטה מנהגת ולא מיירי מדינין אעפ"כ אמר הי' למנות אותה עליהם משום שום תשים וכי' אי"כ מענין דרבורה דאי' ברורה לנידון דידן דאסור מצד הדין לבחור ולמנות אשה לשום שררה: ועפ"ז נ"ל לתרץ מה דנהקשיתי מאוד בהא דחקרו דתוס' בדין דאשה פסולה לרין אמאי לא למדו מהא דשום תשים עליך מלך ולא מלכה בדרדשי' בספרי ופסיקתא דכל משימות בכלל וכמש"ל באריכות, ומה"ט פשוט דאסור ג"כ למנותה לדין (ועי' רש"י שבת י' ע"א ר"ה שמלך דייך שהדין קרוי מלך שנא' מלך במשפט יעמיד ארץ). וכן מפורש ברמב"ם פ"א מהלכות מלכים דמראי מעמא גר פסיל לדין משום דכל משימות לא יהיו אלא מקרב אחיך אי"כ מה"ט נילף ג"כ אשה. ולפ"י הראשונים הג"ל ניחא דנ"מ היכא שאיג

ממין אותה להדיא לדיין דליכא האימור משום שום תשים ואצטרך לימור
 שבעצם פסולה היא לדון מלבד שיש אימור למנותה לדיין, אך לפי זה קשה
 נבי נר מנלן דפסול הוא לדון מצד עצמו הא מקרא דשום תשים דממעטין
 מיני' נר אף לדיין כמ"ש הרמב"ם א"ר רק דאימור למנותו אבל בלא מינוי
 מנלן דפסול לדיין. ולפמ"ש לעיל מדברי החי' דר"ן מנהדרין דהא דנר פסול
 לדון את ישראל היינו דווקא למנותו דין קבוע אבל באקראי ובדיעבד דינו
 דין נוחא שפיר דבאמת כן הוא דנר בעצם אינו פסול ורק דאימור למנותו
 מקרא דשום תשים משא"כ באשה פסולה היא אף באקראי ובדיעבד ורק אם
 קבלו אותה עליהם כהורת פסולה מהני כמ"ש' אבל אם קבלו אותה כהורת
 כשירה לא מהני ויכולים לחזור. עי' בשו"ע חו"מ סי' כ"ד ובאחרונים שם:
ולשיטת שאר ראשונים דלא ס"ל כד"ר' י"ל עפ"פ לפמ"ש לעיל מדברי
 הנובי' חו"מ דהיבא דיוורש את המלוכה אף בנר שאין אמו מישראל
 כשר דהאימור דשום תשים ליבא רק בתחלת שיבה משא"כ באשה כהנת
 לעיל מדברי הא"נ דאף בירושה פסולה משום דפסולה לדון ולאו בת מלחמה היא
 והעמדה המלכות הוה למשפטים ומלחמות א"כ מיושב שפיר קושיא הראשונה
 דאצטרך לימור לפסול אשה לדון אף היכא דליכא האימור משום שום תשים.
 וי"ל עוד בא"א וא"ל. (ועי' בציר' בירושלמי מנהדרין פ"ג מה שהקשה על
 דהתם' מגיטין ה' ע"ב ועיי"ש בחי' הרשב"א ודו"ק):

(ו) עוד כתבו הראשונים הנ"ל לתרץ א"נ שופטת ודנה שהיו מקבלין אותה
 בדרך שאדם מקבל אחר מן הקרובים שהמקבל עליו לדיין ולעזר
 קרוב או פסול דינו דין ועדותו עדות כמבואר במנהדרין ובחינוך כ' או שנאמר
 שקבלוה עליהם ראשי ישראל ואחריהם כל אדם וירון ע"פ דבקבלה וראי הכל
 כשרים וכל תנאי שבמסמך קיים, ע"כ. והוא כתי' הראשונים הנ"ל:
ולבאורה קשה לתי' זה לפ"מ שביארתי לעיל דאימור למנות אשה לדיין
 משום שום תשים א"כ האין קבלו אותה עליהם, אף דלענין
 עצם הפסול של אשה מהני בקיבל עליו כמו קיבל עליו קרוב או פסול דמהני
 אבל האימור דשום תשים דאימור למנות ואשה לשום התמנות וכל שכן לדיין
 במאי נפקע. וראיתי ברמב"ן בחי' לשבועות שב' בתי' זה הלשון א"נ מקבלין
 היו דברי' ברצונם, ולפ"ו נ"ש דמ"ש ש"ר דהיו מקבלין אותה עליהם אין הפי'
 שמינו אותה עליהן אלא שהיו מקבלין דברי' ברצון והיינו בלא כפי' ובמ"ש
 הרמב"ן, ובכה"ג ליכא האימור דשום תשים כמבואר בש"ך ס"ז דנר אף
 שאין אמו מישראל דן את ישראל בלא כפי', ורק היכא דממנים שיכול לדון
 בכפי' איכא האימור דשום תשים. ותירוץ זה דמי ממש לתירוץ הקודם שכתבו
 הראשונים הנ"ל להדיא דמיירי דלא מינו אותה עליהן אלא שהיו נוהגין על
 פי' ושופטת היינו מנהגת, וכאן הירצו ששופטת כפשוטו שהיתה דנה אלא
 שקבלו את משפטה ודינה ברצונם בלא כפי' דליכא האימור משום שום תשים
 דאי' דמיירי במינו אותה עליהם א"כ אפי' שלא ברצונם היו מוכריהם לקבל
 את דברי' ועי"כ כמ"ש:

ואין להקטין לפי כוונתו לאסור אשה לדון הא למנותה לדיון לדון בכפ' אסור משום שם השם ולענין לדון שלא בכפ' הלא באמת נהני כמו בקיבל עליו קרוב או פסול ו"א דהא נ"מ לשיטת הרמב"ם פרק ו' בסנהדרין דבקיבל עליו פסול לדיון יכול לחזור בו אף לאחר נטר דין עד שלא הציא הממוק אם לא קנו מידו ועוד דצריך לקבל אותה בתורה פסולה אבל אם קיבל אותה בתורה כשירה יכול לחזור בו עיי"ש בשו"ע סי' כ"ב. ועוד נ"מ לפמ"ש התוס' סי' כ"ב והנתיבות דאם מקבל עליו אשה קרובה מקרי הרתי לדיעותא ולא מהני עיי"ש בשו"ע והאחרונים נחלקו בדיון זה ומצאתי הדבר מפורש ברמ"ה סנהדרין ד"כר ועיי"ש בחי' הר"ן הרי דמשכחת לה דלא מהני אף קבלה וזה רק כשידעין דאשה פסולה לדון (ועי' שו"ת חת"ם הג"מ סי' י"ח דפסול האשה גרע מפסול עבירה דאין זה פסול הגוף ויכול לחזור בו משא"כ באשה ונ"מ לתרתי לדיעותא עיי"ש):

ז) וההינדק' בשם מקצת מהמפרשים כתב דמענין של דבורה מוכח דהנשים כשירות הן לדון ומ"ש בסנהדרין כל מי שאינו כשר להעיד אינו כשר לדון אי"ל לפי שאין למדק מן הכללות. והתוס' כ' בא"מ דמוה אין דאי' דו"ל הפי' כל איש שאינו כשר להעיד ולא מיירי מאשה, וכ"ה שיטה זו הריטב"א בקידושין ל"ה. והנה כמעט כל הראשונים נקטו לדבר פשוט דאשה פסולה לדון כמפורש בירושלמי בכ"מ ומוכח גם מפשטות הגמ' וכן נפסק בשו"ע בלי שום חולק א"כ בוודאי אין לבנות שום יסוד על שיטה יחידית שהביאנו הראשונים ודחאוה מהלכה וז"ל לכל בר אוריין:

והנה בנ"מ לא מצאתי לפענ"ד הכרח לא' מן ה' הפירושים שכתבו הראשונים רק בהתנדב"א מוכח בילקוט איתא זה"ל והיא יושבת תחת תומך לפי שאין דרכה של אשה להתיחד בתוך הבית וישבה בצלו של דקל. מלמדת תורה לרבים, ע"כ. מלשון זה מוכח קצת כפי' השני של תוס' שכ' לעיל ומ"מ אינו מוכרח ובעיקר הדבר מצד יחוד עי' מגלה י"ד ובתנאים סי' נ' מק"ה ובהגהות יעב"ץ ובאחרונים שם, ולקמן אנהוב מדברי המדרש ה"ח דמוכח כפי' הר':

ח) עתה בנידון שלפנינו לפ"מ שביארתי דאשה פסולה לדון ולהעיד כמפורש בירושלמי וראשונים ואפי' לענין קבל עליו קרוב או פסול דמהני מ"מ למנותה לדיון קבוע אסור בכל אופן שהיא. והנה התמנות פרנסים על הצבור דומה ע"פ הלכה לכח ב"ד ודיינות (עי' חו"מ סי' כ"ב סי"א בהג"ה לענין טובי העיר ובקצוה"ח סי' כ"ז מ"ש מהראנ"ח וכ"מ בכ"מ) אם כן כמו דאשה פסולה לדון ואסור למנותה לדיון הכי נמי אסור למנותה לשום פרנס על הצבור ופסולה היא לדון ולהכריע בכל עניני הצבור:

ט) ורא"ה דבר פלא דאחר כל אלה שמרחו הראשונים לפרש הענין דדבורה היתה שופטה שלא יהא סותר לדיון תורה, מ"ש ע"ז חו"ל כנמרא במדרש. ברות פרישה א' פ"א וירי בימי שפוט השופטים איי' לדור ששפטו

את שופטיהם ואוי לדור ששופטיו צריכין להשפט שנא' וגם אל שופטיהם לא שזעו ומי היו רב אמר, ברק ודבורה. ופי' כיפ"ע שלדבורה לא שמעו משום שהיא אשה (ולכאורה תמוה, מקרא ויעלו אליה בני' למשפט) ולפמ"ל נחא דרק אותן שרצו לקבל דכריה כרצון עלו אלי' אבל לדון בכפי' לא היתה יכולה משום שהיא אשה ולא רצו לשמוע אלי' וזה ראוי כדורה חתי' הרכיעו שכתבתו לעיל:

ומבואר בשוח"ט ח"ש יך דרא דאתתא דבר יתה וכו' וכנמ' מנלה יד ע"כ אר"י: לא יאות יהיר ותא לנשי תרתו נשי יהירן הוויין וסניא שמי' חדא שמה זיבורתא (קבורה) ובפסחים אמרו כל המתיר נבואתו מסתלקת ממנו מנלן מדבורר עיי"ש ואם על דבורה הנביאה אמרו חז"ל כן מה נאמר ומה נדבר על דרא דא ולהכריז על אותן נשים כזה"ל הרוצות להיות שופטות ומושלות בישראל וד"ל:

(י) עתה נבוא אל ההשנות כנוגע לשורש כ', וז"ל

כלל הוא כדברים שאם קבל עליו קרוב או פסול דינו דין ואי' לחזור בו, וכן נפסק הדין שם ס"ח שכל צבור יכול לקבל עליו ביד שאינם ראויים מה"ל כשאינם פסולים כהבח"ר דשעה, וכ"ה החינוך או נאמר שקבל"ה עליהם ראשי ישראל ואחריהם כל אדם ידון ע"פ שנקבלה ודאי הכל כשרים וכ"ה דעת החוס' ב"ק ט"ז, ע"כ.

הנה כבר ביארתי לעיל באריכות דלמנחת אשה לפרנס על הצבור מלבד דפסולה היא כעצם יש איסור משום שום תשים דכל משימוה לא יהי' אלא אנשים ולא נשים ומשום הא דקבל עליו קרוב או פסול דמהני אי"כ גם כקבל עליו אשה לדון מהני ז"א רק כקבל עליו כאקראי משאי"כ למנותה בקביעות אמור משום שום תשים וגו', וכמ"ש לעיל מדברי ח"י הר"ן בסנהדרין לענין גר ומדברי הרמב"ן וז"ל בשכונות, אם כן בנ"ד דהוי דרך מינוי וכחירה לזמן קבוע כדור דאסור ולא מהני קבל עליו, וז"ל. ומ"ש מש"ע ס"ח דצבור יכול לקבל עליו ב"ד שאינם ראויים מה"ל, מקור הדברים מהשוכה הרשבי"א וביאר להדיא דמיירי במקום שאין בהם מי שיודע אפי' אות אהת ולפי צורך הישעה תתירו להם להעמיד אותן לדיונים כדי שלא ילכו כערכאות של עבדים עיי"ש. אבל במקום שיש אנשים כשרים אמור מה"ל לבחור בפסולים כמבואר בסנהדרין ז' ע"ב וזכרמב"ם פ"ג מסנהדרין ובש"ע ס"ח כל המסנה דיון שאינו הגון ואינו חכם בחכמת התורה אע"פ שכולו מחמדים ויש בו טובות אהרות הרי זה שהעמידו עובר כלא תעשה, וכ"מ בספרי דברים א' יז' שלא האמר איש פלוני נאה, גבור, יודע בכל לשון, אושיבנו דיון נמצא מוכה את החייב ומחייב את הזכאי לא מפני שהוא רשע אלא מפני שאינו יודע לכך נאמר לא תכיר פנים במשפט. ולפ"ז כדור בנ"ד לפמ"ש דהתמנות פרנס על הצבור לדון בענינים כלליים של צרכי הצבור וכפרט בענינים הנוגעים לכל רמדינה כוודאי דומה לדיונות ואסור מה"ל לבחור בנשים שהן פסולות ובמקום שיש ת"ח אמרו כנ"ל דהממנה דיון שאינו הגון הוה כאילו נוסע אשרה אי"כ ה"ל במקום שיש לבחור

אנשים 'כשרים' אם ממנים נשים שפסולים הנה גם כן כאילו נוטע אשרה
אצל מזבח ה' :

וזה הוא לענין למנות נשים. וכן בזכות הבחירה אם יש לנשים הרשות
לבחור, נראה ג"כ דעל פי דין אין להם זכות זה. ומקור לדבר הוא
בברכות נ"ה ארי' אין מעמידין פרנס על הצבור אלא אי"כ נמלכין בצבור ועי'
בשול"ת התשב"ץ מס' קנ"ה עד קס"ב ושול"ת הריב"ש סוף סי' רע"א ורא"ש
כלל י"ח, ומכאור בנמ' זכחים ע"ה ע"א מה צבור גברי היינו דסתם צבור
ר"ל רק אנשים ולא נשים ולק' אי"ה אבאר הרי דאין צריך לימלך עם נשים רק
באנשים לכך ומשום הכי אין להם זכות הבחירה לפרנס ולרב וכדומה מלבד
הטעמים שכ' לעיל. ועי' שול"ת הרשב"א ח"ג סי' המ"ג. — ומ"ש מדברי
החינוך, לעיל א"ט כתבתי לברר הרברים עיי"ה :

(יא) עו"ב אף לדעת אלה שאשה פסולה לדון אין הדברים אמורים
אלא כשהיא בעצמה השופטת אבל ס"ס היא יכולה לומר
את הדינים ולהכריע בעניני השפט וכן מביא הטור ס"ו אשה פסולה
לדון וכוונה לא היתה דנה אלא מלמדת שופט ישראל, ע"כ.

כי לעיל מדברי החינוך דהא דמלמדת שופט ישראל הפ' שהיו נושאים
ונותנים עמה בדברי הלכה כדינין ואי"ה ולא ה' הדין נחתך על פי', אי"ה.
וברור רכן הוא גם כוננת ש"ר בתי' זה דהיתה מלמדת להם משום שהיתה
חכמה ומלומדת כהורה יותר מהם ומשום הכי דכרי' שאמרה דברים' של מעם
היו מהקבלים בעיניהם דקבל האמת ממי שאמרו אבל מ"ש שהיתה יכולה
לחכר' בענייני המשפט א"ס ואדרבה החינוך כ' מפורש שלא ה' הדין נחתך
על פי'. ועוד אפילו לשאר הפירושים שלא שופטת מס' קאמר אין ללמוד
מרבורה כיון שהיתה יוצאת מן הכלל שהיתה נביאה ואין לדמות כל הנשים
לאשה נביאה :

(יב) עו"ב וכ"ה דעת הרשב"א בשבועות ל' שיש הבדל בין סינוי
אשה לדין ושופט וכן להיות נוהגים ע"ס לפי הכרעתה
בידיעת השפט וכ"ה דלא שופטת מס' אלא מנהגת "בשופטים" ששפטו
את ישראל ואע"ג דאמר בספרי מלך ולא מלכה החם לא סינו אותה
אלא היו נוהגים בה כדון מלכה והיו נוהגים על פי' ע"כ וכ"כ הדין
וכפי זה בענין שלפנינו שאין באן סינוי של דינונה אלא שארה ביהן של
הנשים והכרעת דעתן אף הן כשרות לדון לכל הדעות, ע"כ.

לא ידע כלל מאי קאמר ובטעות קל שעשה בהרשב"א ז"ל (כדרכו) יצא
לדון בדבר חדש ולתלות באילן גדול, ובאמת ליתא כלל כרשב"א מה שכתב
בשמו ובמקום שאתא מנהגת "בשופטים" ששפטו את ישראל כתב מנהגת
"בשופטים" ומהו למד שהיתה נוהגת עם השופטים לפי הכרעתה בידיעת
המשפט והוכיח מזה דכאיפן זה כשירות לכ"ע. וכבר ביארתי לעיל אות ה'
דברי הרשב"א וש"ר בתי' זה דפירשו דלאו שופטת קאמר אלא מנהגת שע"ה
פ' ועצתה היו נוהגין זה עם זה ולא מיירי כלל ממשפטים ודינין ולא על פי'

הכרעתה ביריעת המשפט. ומ"ש בשופטים שנפשו את ישראל היינו כ"ף הדמיון דהיתה מנהגת כמו שהגינו השופטים ועיקר החילוק היא דלא הי בדרך מינוי אלא דמעצמן היו נוהגין בה כדון מלכה וליכא האיסור משום שום תשים וכו'. אי"כ בענין שלפנינו דהוי בדרך מינוי ובחירה דרי מפורש ברשב"א שיר דאסור משום מלך ולא מלכה וה"ה שאר משימות והדברים פשוטים וברורים:

(ג) ע"כ ער כמה שלא נתקש דעקם את הכתובים אי אפשר לעקור מרשה מן הנביאים שעומדת וצוותת בדבורה שפנה את ישראל שנא' ויעלו אליה בני ישראל לשיפט, ע"כ.

דברי מינות הוא לכהוב על פירושן של הראשונים התום, הרשב"ן הרשב"א הר"ן הריטב"א החינוך האו"ז ועוד, דהם מתעקשים לעקם את הכתובים והכותב לשיטתו אויל דאין מקרא יוצא כלל מירי פשוטו ואינו חושש אף לדרשת חו"ל כמש"ל שיא אייר בש"כ לפי הראשונים, ויש בדברים אלו שורש פורה וגו'. — ומלכר זה שקר מוחלט הוא. דפי' הראשונים משום שהיתה נביאה, או שקבלוה עליהם שלא בדרך מינוי, נוח הוא אף בפשטות הכתובים. — ומה שהקשה הא אין שופטים ע"פ כח הנבואה רק ע"פ התורה כ"כ לעיל אינ מוכרי הוי יבמות שהאריך ליישב עיי"ש וא"ל:

שורש ג

(א) התום בסנהדרין מ"ו, סוכה כ"ח ע"כ, כ"ק ט"ו ע"א, והרשב"א שם כ' דבכל מקום שנאמר בהורה איש דרשין פרט לאשה עד שירבה הכהוב ממקום אחר ומבואר כן בכמה מקומות בש"ס ואצ"ן א"ס. פסחים צ"א ע"כ, קידושין ל', כ"ק מ"ד ע"כ, ק"ט ע"א, סנהדרין פ"ד פ"ה ע"כ, ערכין ג' ע"א, מכלתא כא, ספרי עקב, רע"ב שקלים פ"א:

(ב) וכן במקום שנאמר בני ישראל אתי למעט בנות ישראל רק היכא שיש ריבוי מיוחד או גילוי דעת שקרא כולל אף בנות ישראל. וכ"מ בתו"כ ריש ויקרא וכו' בש"ס. בני ישראל סומכים ואין בנות ישראל סומכות, וכ"מ בכ"מ בתו"כ (הביאם גם התו"ה דיש ויקרא), (ספרא אחרי פ"י) נבי העלאה בחץ, (שם פ"ח) נבי דם, (שם פ"א) נבי ביסוי הדם, (קדושים פ"י) גבי מולך, (אמור פ"א) נבי בעלי מומין (ושם פ"ז) (ספרי ט"ז ב'):

(ג) וכן במקום שנאמר ערת בני ישראל ערה או קהל כולל אנשים ולא נשים, כי"מ נבי מספר הפקודים שבמדבר, נבי מחצית השקל, בהטא הענל ובמתי המדבר, וכ"מ בספרי במדבר ט"ו ט"ו, ושם פ"כו, ובירושלמי פסחים פ"ז ה"ז, וכ"כ המאירי ברכות ט"ז על הא דמבואר ברמב"ם וש"ע או"ח סי' קצ"ט דנשים מומנות לעצמן ובלכר שלא יומנו בשם וכו' הטעם משום דילפינן הזכרת השם בכרכה בעשרה מדכתיב במקלות ברכו את ה', ונשים ועבדים לא אקרי קהל, ע"כ. ועי' חולין קל"א יכפר אלו עבדים ודו"ק. גם בלשון

עם מצינו דאין חנשים בכלל כ"מ בתום ישינים יכמות מ"ו ע"כ דעם לא איקרי נשים ועיי"ש בתום ד"ה ורבי. ועי' שבת ס"ב ע"א נשים עם בפ"ע:

(ד) **ובן** סתם צבור, כולל רק אנשים ולא נשים כמבואר בוכחים ע"ה ע"א מה צבור נכרי (ובמק"א כתבתי דמזה דאי' למ"ש כשורה בשמים ראש סי' פ"ט הביאו בחי' רע"א ו"ל לאורח סי' ק"ו דנשים פטורות מהפלת המוספין דואת התפלה אינה באה אלא משום זכר לחיוב הקרבנות ואשה לא היתה שוקלת ואין להן חלק בקרבנות צבור, א"ד, ומלשון הגמ' דסתם צבור נכרי מוכח נ"כ הכי ואמ"ל) ואפי' במקום שנאמר בתורה לשון זכר אמרינן בתמורה ב' ע"כ דצריך לרבות אשה משום שכל הפרשה נאמרה כלשון זכר (ולעיל ש"ב איא כתבתי ליישב עפ"י דברי הרמב"ם בה"ל ערות דיליף דנשים פטורות להעיד משום דכתוב כלשון זכר והכנס"מ תמה ע"ז דהא כל התורה כלשון זכר נאמרה ולהגמ' הג"ל נחא אף רבנא' פרבינן על זה מהא דהשוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה אף אם כתוב כלשון זכר מ"מ י"ל דזה רק בפרשה שיש בה עונשין אבל היכא דליכא עונשין לא ונחא דברי הר"ם אמנם הכנס"מ ס"ל כשיטה הה"ס בסוכה ב"ח, ביומא מ"ג ע"א ויכמות עב ע"כ דכל התורה כלשון זכר נאמרה ולא ממעטינן אשה אף שלא במקום עונשין רק היכא דכתוב איש והרמב"ם יסבור דהא דממעטינן כיומא שם ונתן ולא ונתנה הוא כפשוטו משי"ם דכתיב לשון זכר והתום ס"ל משום שיש איזה רבוי אבל בלא"ה לא ועי' תוס' סוכה שם ובש"מ"ק בתמורה וא"ל):

דנה מבואר מכל המקומות הג"ל דאין הנשים נכללות בהם כלשון קהל, ערת בני, בני ישראל, איש, צבור, הכתוב במצוות שבתורה הוין כשבאה דרשה מיוחדת או ריבוי רבולל אף הנשים אם כן ברור מצד דין התורה שגם בענין שלפנינו בדבר הנוגע להכריע בדברים הכלליים של הצבור וכ"כ בדברים הנוגעים לעם ישראל כוודאי אין לנשים חלק בזה ומשום הכי פשוט דאסורות להשתתף בבחירות לא לבחור ולא להבהר:

(ה) **עתה** נבוא אל ההשנות בהנוגע לשורש ג'. וז"ל במקום שבא בתורה סתם, איש, או, אדם, אף אשה כמסמך כנן אדם כי ימות כאהל אדם כי יהיה בעור כשרו כולל הזכרים והנקבות, ע"כ.

פתח באיש וסיום באדם! וראה איך השקפתו הפרטית עורה את עיניו שלא לראות את האמת אף בדבר הידוע לכל בר כי רב דבש"מא שנאמר בתורה איש דרשינן פרט לאשה אם לא שיש איזה ריבוי כמ"ש התום כ"מ ומבואר בכ"מ בש"ס לא"מ וציניתי לעיל איא וא"ל:

(ו) **ע"כ** כמו כן נכללו הנשים כסתם כלשון בני ישראל כמבואר בספרי ס' שלח דבר אל בני ישראל ונאמר אליהם אף הנשים כמסמך (וסקא קט"ו), ע"כ.

בבאן בא בכונה להסתיר את האמת ולהטעות את הקורא דבעצמו ציין

לדברי התורה בריש ויקרא שכ' מפורש דכל מקום שבא בתורה דבר אל בני ישראל בא ברוקא ורק אל בני ישראל הוהיר ולא אל בנות זכמבאר בכמה מקומות בתורכ שציינתו לעיל א"כ. ומ"ש מדברי הספרי באמת נמשש מוכח כמ"ש. דהנה סוף לשון הספרי ר"ש פוטר את הנשים מן הציצית מפני שמ"ע שהיו נשים פטורות ות"ק ס"ל לילה זמן ציצית והיו מ"ע שאהיו; וגם נשים חייבות ואין קי"ל לדינא כר"ש א"כ בני דקרא זה ממעט שפיר נשים ממנו ציצית לר"ש כמו בשאר מקומות. וכן מצאתי להדיא בפסקתא בקרא דבר אל בני ישראל לנשים, ובהנה"מ פ"א ה"ב מציצית כ' בשם מוהר"ם ראשה פסולה לעשות ציצית מקרא זה בני ישראל ולא בנות ישראל; ועל נוף מצות ציצית אין צריך למעט דהוי מ"ע שהיו, ע"י בסד"ר והתורה, והת"ק דס"ל אף נשים במשמע ולא ממעט מבני ישראל הוא משום דכבר דרשין מקרא זה למעט נכרים כמבואר במנחות ס"ב בני ישראל יעשו ולא הנכרים אבל אלה אף הת"ק מודה דבני ישראל ממעט נשים:

עו"כ דת"ק וילף ריבוי לנשים מקרא ואמרת אליהם ע"י תורכ ויקרא י"ז אי כע"ז וכן ככ"מ, א"כ מדברי הספרי א"ר ואדרבא לפי מה דמבואר בפסקתא ובהנה"מ וכן להלכה לירידן דפסקין כר"ש מקרא זה ממעטין נשים כמו בכ"מ דכתיב בני ישראל, וז"ל:

(ו) עו"כ וכן אמרו שם הקהל אין לי אלא אנשים נשים מנין ת"ל הקהל (פסקא קט"ו) כיו"כ שם ונסתח אין לי אלא אנשים נשים מנין ת"ל ונסתח לכל עדת בני ישראל (פסקא ק"א), ע"כ.

דברי הספרי אלו שהביא הם ממש ראי' לפתור אך לא העתיק דברים כהויתן (כדרכו). וז"ל הספרי הקהל אין לי אלא אנשים נשים מנין ת"ל חוקה אחת יהי לכם ולגר הגר, ע"כ. והנה בספרי מרבינן לעיל מזה בפ"ד מקרא והקריב המקריב לרבות נשים לנסכים א"כ קשה ל"ל עור רכוי וכהב בהתורה לפרש דבא לרבות נשים נזירות מלגך הגר כמו בישראל אין הברד בין אנשים לנשים ה"נ כנרים, הרי מקרא זה ממש ראי' להיפך דבלשון הקהל אין נשים בכלל דאל"כ למה לי לרבות נשים מקרא והקריב המקריב וימנח כמ"ש וכ"כ לעיל מדברי המאירי שכ' מפורש דנשים לא איקרי קהל:

אמנם בפסקתא איתא הלשון הקהל אין לי אלא אנשים נשים מנין ת"ל הקהל חוקה אחת לכם וע"ש בהביאור, אך אפי' ללשון זה ג"כ ראי' להיפך דא"נ דבסתם קהל נכללין אף נשים איך קאמר הקהל אין לי אלא אנשים נשים מנין ומוה עצמו מוכח דאין הגשים נכללין בסתם בלשון הקהל ורק ה"כא דלמדו מאיזה יתור לשון וריבוי דאף הגשים בכלל וזו ראי' ברורה:

כן מ"ש מספרי שלח (ט"ו כ"ו) ז"ל הספרי ונסתח אין לי אלא אנשים נשים מנין ת"ל ונסתח לכל עדת בני ישראל ולגך הגר וכתבו לפרש משום לשון בני ישראל ממעט נשים משום הכי צריך כאן ריבוי על הנשים וילף: מו דגרים הוי בכלל ה"נ נשים ע"י בהתורה וסד"ר אם כן מוכח מכאן ממש להיפך דאף בלשון עדת בני ישראל אין הנשים בכלל ורק כשיש איזה ריבוי.

זכן מצאתי להדיא בירושלמי פסחים פ"ז ה"ז דר"ש מפרש קרא זה ונסלה לכל עדת בני ישראל פרט לנשים ולקטנים, ופי' הפ"ם שאינן בכלל לשון עדת בני ישראל ומפורש כמ"ש:

(ח) ע"כ אין לך ראי' יותר מוכרחת שבמקום שנאמר בני ישראל אף הנשים בכלל מכניין המשכן שנאמר בו דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה מאת כל איש וגאמר גם ויבואו האנשים על הנשים, ע"כ. אף במקום ראיתו היותר מוכרחת אראה את המעיין שכאותו מקום עצמו מוכרח להיפך וראי' לסתור. — הנה בירושלמי שקלים פ"א ה"א מובא ברש"י ריש תרומה איתא, נ' תרומות נאמרו בפרשה זו, דבר אל בני' ויקחו לי תרומה זו תרומת אדנים, תקחו תרומתי זו תרומת שקלים, וזאת התרומה זו תרומת המשכן, ע"כ. ובתרומת אדנים כפירש בקרא פקודי (ל"ח כ"ו) בחשבון הכסף דלקחו רק מכל העובר על הפקודים מכן עשרים שנה ולא מנשים וכן בתרומת השקלים מכבואר ברלב"ג בקרא כי תשא את ראש בני' ולא כנוה ישראל, וברע"ב שקלים פ"א ונתנו איש ולא אשה וכן הוא הדין דנשים פטורות ממחצית השקל, א"כ מוכרח ומפורש דקרא בני ישראל דריש תרומה ממעט נ"ב בנות ישראל ומאי דמבואר בקרא ויבואו האנשים על הנשים זה ה' בכלל תרומת המשכן ולא קאי ע"ז קרא דבנ"י ורק בתרומת המשכן שה' בא בנדרה ה' הכל בכלל ואף הנשים הכיאו (ועי' בנ"א ריש תרומה) אבל תרומת אדנים ותרומת שקלים שה' בדרך חיוב לא נהחייבו הנשים א"כ מוכרח דבנ"י דריש תרומה לפי דרשת ה"ל ע"כ אתי למעט נשים וז"ב:

(ט) ע"כ מספור הפקודים וספתי המדבר, גם ממחצית השקל אין ראי' לפי שיש מרבית התורה ביחוד כאנשי צבא וכיוצא מלחמה, ע"כ.

אין זה אלא דברי חלומות ומאי ענין מצות מחצית השקל למלחמה הרי זה הוא מ"ע על כל אחד מישראל שיהן בכל שנה מחצית השקל לצורך קרבנות הצבור שיהא לכל ישראל חלק בהם, והנשים אינן בכלל מצוה זאת אף ע"פ שהוא דבר המוטל על כל קהל ישראל ומוכח מזה כמ"ש:

(י) ע"כ כיו"כ הייכות הנשים בשחיטת הפסח לפי שגם בו נאמר דבר אל כל עדת ישראל כסוכנו הכללי והיא מצוה לאומית-השטרית, ע"כ.

נשתוממתי לראות איך עלה ברוחו של הכותב הזה לחדש דרשות בעצמו ולכותבן בסתם כאילו יצאו מפי רבותינו ז"ל בעוד שבאותו מקום ממש מפורש להיפך בנ"א פסחים צ"א ע"ב במכילתא ופסקתא לפי שנאמר איש לפי אב"ל אין לי אלא איש אשה מנין ת"ל במכסה נפשות ריבה הרי מבואר להדיא דעיקר החיוב של נשים בקי"פ ילפינן מלשון נפשות שכולל וז"ל אבל מלשון כל עדת בני' אין ראי' ואדרבא ממעט נשים אי לאו דמרכינן מנפשות, וכמ"ל. ור"ש ט"ל באמת כן דאף בפסח ראשון איש אין אשה לא ואהני נפשות שעושים אותה טפילה לאחרים עיי"ש ועי' תשב"ץ ח"א ס"ג. — ומ"ש מצד דהיא

מִצֹּה לְאוֹמִית אֲכַתּוּב לִקְמֹן בּוֹה, — מִשׁ לְעִיל אוֹת א' לַעֲנִין דְּאִישׁ מִסַּעַם
אִשָּׁה וּבִאֲדָם אִם לִשׁוֹן זָכָר מִסַּעַם נָם כֵּן אִשָּׁה נּוֹבְחָתִי מִנֶּמֶס סוֹטָה כִּג ע"ב
רַמְבוּרָא אִיזָה דְרִשּׁוֹת כָּאלוֹ עֵי"ש בְּתוֹס' וּבּוֹבְחִים ק"ג ע"א :

שׁוֹרֵשׁ ד.

(א) בְּרַל נְדוּל הוּא בְּהִלְכָּה דְּמִנְהַג יִשְׂרָאֵל תּוֹרָה וְרִגִּיל לִשׁוֹן זֶה בְּפִי
כָּל הַפּוֹסְקִים וּמִבּוֹאֵר בְּשִׂאלָתוֹת דְּרִי"א פ' וִיקָהֵל וּכְבֹהֲ"ג סוֹף הַלְכוֹת מַגִּיל
לַעֲנִין מִנְהַג שְׁלֵא לַעֲשׂוֹת מַלְאכָה בְּפּוֹרִים זֶה"ל, וּמִגִּלָּן דְּמִנְהַגָּא מִלְתָּא הִיא
אֲדָב"א אֲרִי אִמֵּר רַב דְּכִתִּיב שָׁמַע בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיךָ וְאֵל תִּמּוֹשׁ תּוֹרַת אִמְךָ וְדַעַת
הַשִּׂאלָתוֹת שֶׁם דְּמִנְדִּין אִף עַל מִנְהַג וּבְגִמ' מִצִּינוּ כְּעִי"ו בְּחוּלִין צ"ג אֲרִי הִנֵּי
בִיעֵי חֲשִׁילָתָא שְׂרִיין וְאֵת לֹא תִיכּוֹל מִשּׁוּם אֵל תִּמּוֹשׁ תּוֹרַת אִמְךָ, וְעֵי פִסְחִים
נ' ע"ב וּשְׁבֵת כִּג ע"א, וּבִירוּשָׁלַי ב"מ פ"ו ה"א אֲר"ה זֹאת אִמְרַת מִנְהַג
מִבְּטֵל הַלְכָּה, וְעֵי יִשְׁשׁ ב"ק פ"ט ס' מ"ד מ"ש בּוֹה, וִירוּשָׁלַי פֹּאָה פ"ז
ה"ה כָּל הַלְכָּה שֶׁהִיא רוֹפֶפֶת בְּבֵית דִּין וְאִין אֵת יוֹדַע מַה טִּיבָה צֹא וְרֹאֵה מַה
הַצְּבוֹר נִוְהֵג וְנִוְהוּג, וּבְבִבְלֵי פִסְחִים ס"ו ע"א הֵנָּה לֵהָן לְיִשְׂרָאֵל אִם אִינֵן נִבְיָאִים
בְּנֵי נִבְיָאִים הֵם, וּבְבִרְכוֹת מ"ה הִלְכְתָּא מֵאֵי א"ל פּוֹק חוּי מֵאֵי עֵמָא דְּבֵר,
וּבְפִסְחִים פ"ב ע"ב רַבְשִׁמּוֹן שֶׁל נִיד יִשְׂרָאֵל קְדוּשִׁים נִהְגוּ בּוֹ אִסּוּר אִף בְּמִקּוֹם
שְׁעוֹבָרִים עֵי"ו בְּלֹא רְנוּתֵר מִשּׁוּם דְּמַה"ה מוֹתֵר הוּא מִ"מ דְּשִׂאִים לַעֲבוֹר בִּשְׁב
וְא"ה לְקִיָּם מִנְהַגָּם, וְעֵי יִירוּשָׁלַי פִסְחִים פ"ד ה"א שֶׁהַחֲמִירוֹ הִרְבָּה בְּעִנְיֵי
מִנְהַגִּים (וְעֵי רַמ"א א"ח ס' תר"צ מַה שִׁכְתָּב מִהַבִּי בִּשְׁם הָא"ח דֹּאִין לְבָטֵל
שׁוּם מִנְהַג וְלֹא לַלְעוֹג עֲלֵיו כִּי לֹא לַחֲנֹם הוֹקֵבַע וּכְמִנֵּי וּבִאֲחֻרָנִים שֶׁם מִשׁ בְּעִנִּין
מִנְהַג וּבִשְׁעֵי יוֹדֵד ס' שְׁעֵי ס"ד מ"ש מִהַמְהִירִיל שֶׁנִּהְגוּ לְהַקְפִּיד שְׁלֹא לִכְנוֹם
לְבֵית אַחֵר (הַחֲזוֹר מִבְּה"ק) קוֹדֵם שִׁירְחָץ יִדְיוֹ וּמִנְהַג אֲבוֹתֵינוּ תּוֹרָה, וּבִשְׁוֹת
דְּש"ל ס' ס"ג וּבְכ"מ כ"ס יִשְׁשׁ וְכֵן כְּכִים בְּהִנְהוּת הַש"ע וְד"מ) :

(ב) וּלְפִיז כִּיּוֹן שְׁעֵר הַיּוֹם לֹא דֹאִינוּ וְלֹא שָׁמַעְנוּ שֶׁהַנְּשִׁים הִשְׁתַּתְּפוּ בְּבִחִירוֹת
לְרַב וּלְפִרְנָס וּכְדוּמָה אוֹ שֶׁהָיוּ מִמּוֹנּוֹת פִּרְנָסוֹת עַל הַצְּבוֹר וְעַסְקוּ
בְּעִנְיֵי הַקָּהֵל בְּרוֹר הַדְּבָר שׁוֹה הוּא בְּכֻלָּל מִנְהַג יִשְׂרָאֵל הַיּוֹדֵה וְאִסּוּר לִשְׁנוּתוֹ
מִשּׁוּם אֵל תִּמּוֹשׁ תּוֹרַת אִמְךָ, אַחֲרֵי שֶׁהִדְבֵּר אִסּוּר נָם עַל פִּי דִין תּוֹרָה כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעִיל :

(ג) עֵי"ו כְּתֵב לַהֲשִׁיג וְז"ל

מִנְהַג אִינוּ נִקְרָא אִלָּא דְּבֵר הַשְׁכִּיחַ זְנוּשָׁה כְּפֹה פְּעִמִּים אֲכָל דְּבֵר שְׂאִינִי
תְּדִיר לֹא שְׂמִי מִנְהַג (הַרְמ"א בְּתוֹס' ס' שְׁלֵא מִהַרִּיב"ש), - ע"ב,

רֹאֵה מִשׁ בְּשׁוֹרֵת חֲתָ"ס חֲאוּחֵלִס' נ"א וְרִגִּיל אִנִּי לּוֹמֵר כָּל הַמִּפְקֶפֶק עַל
גִּיּוּמִסִּינוּ וּמִנְהַגֵּינוּ צִרִיךְ בְּדִיקָה אַחֲרֵינוּ כִּי מִי שֶׁהוֹרָתוֹ אִימְנָתוֹ וְיִרְאָתוֹ ה' הַתּוֹלָתוֹ
וּבִילְדֵי נִכְרִים לֹא יוֹסִיף לֹא יִתֵּן לְחִטּוֹא אֵת בִּשְׁרוֹ, ע"כ, וְהַכּוֹתֵב הוּא לֹא
הִסְתַּפֵּק בּוֹה שְׁבֹא לְפַקֵּק עַל הַמִּנְהַג רַק שְׂרוּצָה לַעֲקוֹר אֵת הַדְּבָר מִעִיקְרוֹ
שְׂאִין זֶה מִנְהַג כָּלל כִּיּוֹן שְׂאִינוּ שִׁבִּיחַ וּלְכ"ע מוֹתֵר הַדְּבָר, — וְלֹא הִי לוֹ מוֹח

בריא בקרקדו לא אמר כזאת שמנהג זה אינו שכיח הלא הוא ממש דבר השכיח בכל יום ויום שבכל ענינים הצבוריים מעולם לא לקחו הנשים חלק מיוחד בהם. — ומה שכותב שבחירות כלליות להסתדרות מדיניות לא ה' במציאות כלל, מה לי הסתדרות מדיניות או סתם הסתדרות, אדרבא, אם בשום הסתדרות לא לקחו הנשים חלק מאיזה כעס שיהי' על אחת כו"כ בהסתדרות מדיניות שאחריות גדולה מאוד עלי' כוודאי שאין לנשים חבל בזה. יעוד שאין זה דמיון כלל לנידון של הריב"ש והרמ"א, דהריב"ש כ' לענין אם הש"צ חייב במסים רהליא במנהג וע"ז כתב דזה רק כשמנהג מפורסם וידוע לפסור את החוננים ממס אבל בזה שלא שאלו מס מחזן אחד או ישנים לא מקרי מנהג, והרמ"א מיירי לענין מנהג פועלים כמה נוטלים שכר, אבל כנידון שלפנינו אדרבא לפ"ד של הכותב שהסתדרות מדינית לא היתה במציאות כלל איכ' לוא יהי' (לשיטתו) שאנו מסופקים עלי' איך הדין בזה צריך ג"כ להלוך אחר המנהג בהדברים הדומין לזה דהרי על מעשה זו ממש א"א להיר כיון דלא ה' במציאות כלל וז"ב ופשוט :

(ד) עו"כ דעת המרדכי (ר"ס מקום שנהגו) כשהתחילו לנהוג היתה דעתם להתנהג כן לעולם או הוא דאמרינן שאינם יכולים לבטל, וככל מקום שאנו אוסרים מנהג צריך שבכוונת הסכנון קבלו עליהם כן, וכן אוסר רש"ד"ס ח"ב סי' ס' מוכח ברמ"א יו"ד סי' רנ"ג ס"ב ששה שאנו קור"ב מנהג צריך שיקבלוהו עליהם בכונה, ע"כ.

ליתא כלל לשון זה במרדכי ולא מיירי כלל ממנהג של רבים רק נשאל ד"ר"ס במי שרגיל להתענות לפני ר"ה וכו' ורוצה לחזור בו והשיב שצריך שיתיר ג' וע"ז קאמר דו"ד שבשעה שהתחיל לנהוג דעתו ה' לעולם לנהוג כן הוסיא דאחרים נהגו בו איסור דהוי לעולם ואפילו פעם אחת אם נהג צריך הותר, ע"כ. הרי המרדכי מיירי ממנהג של יחיד שאסור משום נדר כמבואר שם וע"ז שפיר קאמר וצריך כוונה בתחלה להתנהג כן לעולם דאל"ה לא הוי בכלל נדר, אבל במנהג של כל בניי שאין זה בכלל נדר אלא משום אל תמוש חורת אמך שזהו בכלל סיני וגדר דרכנן כוודאי החכמים הראשונים התקינו בכונה שיתנהגו כן לעולם, איכ' בנידון דידן ברור דיש לו דין מנהג מזור בלי שום פקפוק, גם דברי הרמ"א ביורה דעה אינם ענין כלל לדברינו עיי"ש ותבין :

(ה) עו"כ הרא"ש כלל ס' כ' אוסר שמנהג אם אינו ברור ועמוד על דת' ויותר מזה כ' (המרדכי ר"ס הפועלים) שמנהג שאין לו ראיה מן התורה אינו אלא כטענה בשיקול הדעת, ועל סמך זה אין שייך כאן לסמוך על המנהג בדבר שאינו שכיח מכש"כ שלא היה זה מנהג שקבלוהו עליהם בכונה לתחלה ועל אכ"כ כשאין למנהג זה ראיה מה"ת, ע"כ.

למותר הוא בעיני להשיב על דברים אלו אשר כבר הוכחתי לעיל שאין בהם ממש ואין צורך להכפיל והדברים בדורים כמו שהוכחתי בהט"רשים

לעיל דמנהג זה יש ל"מקור נאמן ע"פ דין תורה והוא מנהג השכיח ונהג
הדור. בכוונה להתנהג כן לעולם ומעולם ועד עתה נהגו אבותינו כן וכו'
נתנהג גם אנו כן עד עולם וכל המפקפק בזה צריך בדיקה כמו שכתב החת"ס
וע"ש מ"ש ביור' סי' ק"ו ואל':

שורש ה.

(א) **ענף תורה.** בנמ' מוסה כ"א ע"ב כל המלמד את בתו הורה כאילו
מלמדה הפלות וברש"י שמתוכה היא מבינה ערמומיה
ועושה דבריו בהצנע, וברמב"ם פ"א מהל' ת"ת ה"ג צו חכמים שלא ללמד
אדם את בתו תורה מפני שרוב הגשים אין דעתן מכוונת להתלמד אלא הן
מציאות דברי תורה לדברי הבאי לפי עניות דעתן וע"י במאירי מוסה שם שכן
בואור אחר ובירושלמי מובא בתוס' אמרו ישראל ד"ת ואל ימסרו לנשים ועיין
בס' בינה לעתים ריש דרוש א' מ"ש בתוך הרברים וז"ל כי על הרוב הוא
כמעט דבר מבעי בנשים להמשך זה מזה ורחוק רחוק הוא דתמצא באשה
חכמת התורה ושתיה' ניכ' פרושה ואותות במדת הצניעות והצדקות עיי"ש
ובנמ' מנחות ק"י ע"א אמרו שאין דעתן מיושבת ככנות ודיונו שאין להם דעת
חקיפה להעמיק בכוונה התורה. ואם במצות ת"ת שהיא חיינו ואורך ימינו
ושקולה כנגד כל המצוה כמאמרם ות"ת כנגד כולם צו החכמים שלא ללמוד
לנשים משום שידעו מכען ודעתן של רוב הגשים שיוציאו ד"ת לדברי הבאי
(אע"פ שמצינו כמה נשים שלמדו תורה והיו גדולות בתורה ובצדקות ע"י שה"ג
ע"ך רבנית מה שהביא מכ"ס וכ' שם רחז"ל על הרוב דברו ולמעומא
דמעומא אף לר"ם לא חיישינן) על אחת כו"כ שאין לנו לסמוך על הגשים
שיכריעו בדעתן בענין הנוגע לרבים מפני שבמעט אין לך דבר אף של חול
שלא יהא נוגע בהרת והרבה יש לחוש שהגשים שרעהן קלות יכריעו בדעה
נגד דעת התורה. ומד"ן זה רא"י נכונה לאסור שום השתתפות הגשים
בבחירות וכנ"ל:

(ב) **ענף צניעות.** בשבועות ל' ע"א ז"ל הראשונים בהא דמבואר בנמרא
וכ"ת אשה לא אורחא משום דכתיב כל כבודה בת
מלך פנימה דנשים יקרות אין מומנים אותן לב"ד וכן נפסק בשו"ע ח"ט סימן
י"א וע"י יבמות י"ב ראשה בושה לבוא לב"ד ודף ע"ז שם דהמעס שאמר
עמוני ולא עמונית משום דמבואר בקרא על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם
ובמים ואין דרכה של אשה לקדם אף לקראת אשה משום שכבודה בת מלך
פנימה. וע"י ירושלמי שם פ"ח ה"ג מי דרכו לשכור ולייעץ האיש ולא האשה
תני' נזיר י"ב ע"א וביב קל"ט ובירושלמי מגילה פ"א ה"ז וע"י ספרי תצא מובא
ברש"י עה"ת (כ"ב ט"ז) מכאן שאין רשות לאשה לדבר בפני האיש, ועיין
בשו"ע אהע"ז סי' ס"ב ס"א ויור' סי' רנ"א ובקידושין ע' ע"א וכהובוה דף ער
איוז דה יהודית מדברת עם כל אדם וע"י בש"ע אהע"ז ובכ"ש שם ובכ"מ

הג'ל ותראה כמה חשו חו'ל לצניעות בנות ישראל וכל שכן לתערוכת אנשים ונשים ועי' ברמב"ם פ"ו מהל' יו"ט ה"כא חייבין כ"ד להעמיד שוטרים ברגלים וכו' שלא יתקבצו שם לאכול ולשתות אנשים ונשים ויבואו לידי עבירה וכן יזהירו בדבר זה לכל העם כדי שלא יתערכו אנשים ונשים בכתיבה לשמחה, ע"כ, ומכאן בש"ע סי' תקכ"ט, ומקור הדבר כ' מקדושין פ"א סקבא דשתא דינלא ופידש"י רעוע של ימות השנה ליחוד ולעבירה ימות הרגל שיזו קבוצת אנשים ונשים לשמוע הדרשה ונותנים ונושאים ועי', ובתוס' כ' ונותנין עין זה על זה וי"א לכך נהגו להתענות לאחר פסח ולאחר סוכות, ובג"א כ' מהא דמכואר בסוכה נ"א ע"כ דבשמחת כה"ש היו מתקנין תיקון גדול שתהיינה נשים וישובות מלמעלה ואנשים מלמטה א"ר קרא אשכח ודרוש וספרה הארץ משפחות משפחות לכד משפחת בית דוד לכד ונשיהם לכד, והלא דברים ק"ז ומה לעתיד לבוא שעוסקין בהספר ואין יצה"ר שולט בהם אמרה תורה אנשים לכד ונשים לכד עכשיו שעוסקין בשמחה ויצה"ר שולט בהם על אחת כמה וכמה, ע"כ, וברש"י קרא אשכח שצריך להכדיל אנשים מנשים ולעשות גדר בישראל שלא יבואו לידי קלקול, ע"כ, א"כ בג"ר הא"ר אפשר להעלות על הדעת ששום איש מהחרדים יקח חלק בבחירות כאלו אשר בהנבחרים יהי' בהם תערוכת אנשים ונשים הפורצות גדר צניעות בנות ישראל ואיש אשר בו אף ריח תורה לא יאמר שבחירות כאלו מותרים מצד ההלכה וכי יועילו אף אלף ראיות לסתור ולהנהיג חדשות בקרב עם ישראל נגד המוסר והמסמך בבג"י נגד הצניעות בין אנשים לנשים, — וכוונתם אך ורק להדמות למנהגי שאר האומות באמרם נהי' ככל הגוים ואינם רוצים לשמוע את אשר התוה"ק מצווה אותנו כדיני עריות בסוף פרשת קדושים ושמרתם את כל חקותי וגו' ולא הקיא הארץ אתכם וגו' ולא תלכו בחקות הגוי, ובספרי ארץ ישראל אינה כשאר כל הארץ אינה מקיימת בעלי עובדי עבירה ועיי"ש, ועי' ברמב"ן כסה"ט סוף שורש ה' שכתב לכאד דעת הבה"ג שחשב ר' לאוין ולא תחמיא את הארץ (נבי מחויר נרושתו) ולא תונה הארץ (נבי אל תחלל את בתך להונתה) ולא תחניפו את הארץ (נבי לא תקחו כופר לנוס) וכן ולא תטמאו את הארץ הבתוב שם שסוכר הבה"ג רענין אוהרות אלו שבאו להוסיף אוהרת לאו בא"י, ובחול' ליכא באיסורין אלו רק לאו אחד ובא"י איכא שני לאוין בדרך שאמרו בספרי לענין לאו דלא תסגי נכול אף על פי שאיכא לאו דלא תנוול עיי"ש הרי מכואר גדול עונש החוטא בא"י מחוטא בחול' וכמ"ש בהקדמה מדברי הכל בו אינו דומה מורד בפלסין של מלך למורד דין לפלסין, אבל החרדים המאמינים בתוה"ק ובדברי חו"ל דים לא תהי' כזה ולא ישתתפו ח"ו בהנחת יסודות כאלו אשר מסרתם אך ורק לפרוץ פרצה גדולה בתוה"ק ומעשי ותעמולי האנשים האלה לא יועילו ב"ה מאומה על רוב בני ישראל השלימים לתורת ה'.

והקורא תמים כמה יחשוב שגשג א"י עומדות וצווחות ותובעות זכיות שלהן

בהבחירה לכן בא המורחץ להפך בזכותו, אבל האמת הוא כי בארץ ישראל נלו הנשים את רעתן שאינן רוצות כלל בזכות הבחירה וסומכות בזה על דעת בעליהן (הדרך ג' ט"ז) והוא דבר טבעי הנובע ממקור מחצבתם הקדושה ממדות ומנהגי הישראלים ומשונות הן בזאת מנשי כל אומה ולשון. וראה מ"ש בזה באנצקלופדיה העברית, אוצר ישראל (י"ל בנזירק) בערך נשים לאחר סמעתיק כמה סאמרי חול ששכחו מעלת נשי ישראל כי מזה נרע עד כמה גדול כח הנשים הצדקניות בישראל ואין אומה ולשון שיכולות נשותיהם להדמות לנשי ישראל בצניעותן ובתומתן ובטוב לכן לכל דבר שבצדקה בחינוך בניהן ובנותיהן ובעזרתן לבעליהן ולכן לא נשמע מנשי ישראל גם היום איוה נמיה לבת הנשים הדורשות משפט לעצמן ושווי זכויות בכל עניני המדינה כמו לאנשים, ע"כ. ואת הכותב הזה כטח אין לחשוד בשום דבר ורק כותב הוא את האמת כמו שהוא טבען של נשי ישראל, ואם נמצאות מקצת נשים היוצאות מן הכלל ורוצות לפרוץ גדר הצניעות, — בטלה דעתן אצל הרוכ וחץ להוציא לעז על כל בנות ישראל הבשרות:

ג) ענף שלום. כחולין קמ"א ע"א גדול השלום שכן איש לאשתו שרה, אמרה תורה שמו של הקב"ה שנכתב בקדושה יסחה על המים ובאבודיהם שער ג' ב' להסביר עפ"י המעם שפסרה התורה את הנשים מס"ע שהיו לפי שהאשה משועבדת לבעלה ואפשר שבשעת עשיית המצוה יצוה עליה הבעל לעשות מצותו לפיכך פטר אותה הכורא ממצותיו כדי להתה לה שלום עם בעלה וגדול השלום ובר, א"ד. ויש ללמוד ק"ו לנידון דיון אם הקב"ה פטר לעולם את הנשים ממצותיו מפני שלפעמים רחוקות תוכל המצוה לטרום מחלוקת בין איש לאשתו על אחת כמה וכמה שאין לנו ליתן יד לאותן שרצין להנהיג במחנה ישראל ובארץ ישראל חדשות לא שערם אבותינו ולטרום כמעשיהם להרכות מחלוקת בישראל בין איש לאשתו כי חושבים המה אשר בנקל יהי להם להשפיע אף על נשי החרדים (על ידי אמצעים שהחרדים אינם יכולים להשתמש בהם) שתבחרנה כאנשים התבימים כדעה אתם ושלא כרעת בעליהן. מובן מאליו שמצב כזה מהרס את שלום הבית והיא פרצה גדולה במהרת חיי המשפחה:

והשקפת דעת התורה כזה שלעולם חושבים אנו דעת האיש והאשה לדעה אחת כי ע"פ ד"ת אשתו כנופו לענין כמה דברים, ע"י כתובה מ"ז ראם כייש את אשתו כאילו כייש איתו ודמי כושתה שלו, וע"י מנחות צ"ג וברכות כ"ד ושבעות ל' [אשת חבר בחבר] וירושלמי מנהדין פ"ז ה"ז וירושלמי כתובות פ"ט ה"ט [אשת לסטים כלסמים], וע"י ככ"י א"ח ס" קפ"ז שאין נקרא ארס אלא כשיש לו אשה ה"ל וי"ג נוף אחר ושפיר מצית למימר על ברייתך שחתמת בכשרנו ועיי"ש במק"א. ומקור הדבר ביבמות ס"ג ע"א וביתר ביאור כוונה נשא בפ' דברכת כהנים עיי"ש אם כן כהר שואה לא חת' בעדת ישראל שניתן מקום לחשוב דעת האיש והאשה לשתי דעות

מחולקת בדבר הננוע לדת או לכלל ישראל כי עפי' ד"ה צדיקים המה האיש והאשה בכל אופן שהוא לראות שתהיינה דעותיהן שוות ובפרט כלפי תיך. יכל משפחה ישראלית לא תהי' לה רק דעה אחת בכל עניינים הנ"ל, אך כל בר דעת ישר מבין אשר הנשים המחזיקות בדת ורוצות לעבור בפני עצמן בעניינים הננועים לכלל הצבור וכדומה יש לפנין בכל מקום בר נרחב לפעולותיהן הן בעניני חינוך בניהן והן בעניני הרבה מוסדות הצדקה וכדומה אישר מעולם נצטיינו ונשתבחו בזה נשי ישראל הצנועות. ומדברים כאלו לא לבר שרעת התרדים נוחה מזה אלא שתיכעים זאת בכל עזו מאותן הנשים שתמלאנה את הפקידן. והנני כותב את זאת יען. כי ראיתי זה מקרוב שיצא אחד מראשי המורהים המכנה א"ע כ"ס, רב"י לבנות גאון מפורסם מרבני פולין שליט"א יען שגלה את דעתו להלכה בדבר שאלה הנ"ל, ולא באתי בזה להשיב על דברי חירוף ונידוף שלו כי אין מן הכבוד כלל להשיב ע"ז ואין הרב הגאון הנ"ל צריך לזה רק על מ"ש בשמו שלדעתו חושבת התורה את הנשים. כעבדים ולכן עתה כאשר כבר בא הזמן בעולם שהעבדים נשתחררו כן הגיע הזמן שגם האשה תשתחרר וכוונתו בדברים אלו הכוונת כמדקרות חרב להסית את הנשים נגד התרדים ודעת התורה אשר זה דרכו של השטן הוא היצ"ר:

ובאמת דברים אלה בדוים ממנו בדרכו של מויוף וכל בר אוריין ההוגה כש"ס רואה כמה חובות הטילו החכמים על האיש בנוגע להאשה.

ע"י יבמות ס"ב אמרו האוהב את אשתו כנפשו והמכבדה יותר מנפשו יכו' וכן בחילוקי פ"ח ויכבד אשתו ובניו יותר ממה שיש לו שום תלום בו והוא תלוי במי שאמר והי' העולם ובבבא מציעא נ"ט לעולם יהא אדם זהיר באונאת אשתו ושם אתהך נוצא נחין ולחיש לה ר"ל שישמע לרברי אשתו במילי דע"א או רביתא ובגדה ס"ה ע"ב מלמד שנתן הקב"ה כינה' תורה באשה יותר מבאיש ומה"ט בת י"ב שנה נדרה קיימין וכוכר כן י"ג שנה (ועי' ברש"י כהובות נ' ע"א לענין תינוקת בת י"ב להעניט משום שהיא ממדת להביא כח שאינה מתשת כחה בלימוד התורה עיי"ש וצ"ע). ועי' ברכות י"ז כתובות ס"ב שבת ק"ח סוטה י"א כ"א, רק מפני שהאשה במבעה היא רכה וענוגה וטרודה בצרכי הבית ובנידול בני' אשר מוטל עלי' לכן לא הטילה התורה עלי' חלק אחר מהמצוות היא מ"ע שהז'ג ואף מהעיקר הגדול והוא לימוד התורה פטרה התורה את הנשים, ומה"ט אין בכחה להכריע בדעתה בעניני הכלל הננועים בדת וכדומה:

והדביון לעבדים שמצינו כש"ס הוא ג"כ כעין זה שהעבדים בזמן ההוא שהיו משועבדים ליגשות צרכי אדוניהם פטרה אותם התורה ממ"ע שהז'ג כמו שפטרה את הנשים, אבל לא שחול' השוין את הנשים לעבדים ברמיונו הפשוט שהיא נחשבת כעבד. יאעתיק בזה עוד לשון הרמב"ם שמבאר היטב בכל הנ"ל וז"ל בפ"ט מה' אישות וכן צו חכמים שיהא אדם מכבד את אשתו יותר מנפשו ואוהבה כנפשו ואם יש לו ממון מרבה כטובתה כפי ממון ולא ישל עלי' אימה יתירה ויהי' דבורו עמה כנחת. ולא יהי' עצב ולא יהיה

דגון וכן צו את האשה שתהא מכבדת את בעלה ביתר מראי וי' עלי' מורא
סמנו ותעשה כל מעשי' על פיו ויהי' בעיני' כמו שר או סלך מהלכת בתאיה
לבו ומרחקה כל מה שישנא וזה דרך בנות ישראל ובני ישראל הקרושים
זהמהורים בוונון ובדברים אלה יהי' ישובן נאה ומשובח, ע"כ. הרי לפנינו
די באר השקפת דעת חז"ל בנוגע חובת האישה להאשה וכן חובת האשה להאישה
אשר רק באופן זה יהי' ישובן נאה ומשובח. וא"ל:

(ד) עתה אבוא לדברי ההשנות, וז"ל בתוך דבריו:

בענין זה דמ"ע שה"ג נשים פטורות ומצינו מצוות היוצאות מן תכלל
דחייבות כגון מצות הקהל, שמחת החג, מצה בפסח, ועוד וכו' דמסמנות
כל התורה כולה. אמר להעמיד כלל דבמצוות לאומיות שחיוכן מוטל על
כלל האומה כלומר שהצורך כולו חייב בהן נשים ג"כ חייבות ורק במצוות
פרטיות שחיוכן מוטל על היחיד פטרה התורה את הנשים כמ"ע שה"ג, ופי
שהחוב המסמנתי המוטל על הנשים דוחה את החיוב הדתי, אבל החיוב
הלאומי גדול ולפיכך אף נשים חייבות, ע"כ.

על דברים אלו כבר השיב יפה בדברים ברורים ונכונים יד"ג כבוד הרב
הגאון המובהק וכו' מוהר"ר מאיר דן שליט"א אבר"ק אסטראב בתשובתו
(בחוברת, דעת הרבנים) הנדפסת בראש הקונטרס הנוכחי) שם"ש, מסממנות
כל התורה כולה כנראה לא על תורתנו הקדושה כוון רק לאיזה תורה אחת
כי בתורתנו נמצאות גם מצוות מוכה שופר דא' וכדומה שהם גם כן מצוות
לאומיות ואעפ"כ הנשים פטורות וחז"ל לא ידעו כלל חילוק בין מצוות לאומיות
לדתיות כי כל המצוות היו אצלם דתיות ולאומיות כאחת. ואין כדאי להאריך
ולהראות ביטולן של דבריו כי הם נגלים לכל בר אוריין עיי"ש. ועי' מ"ש
בראש ספרנו וא"ל:

(ה) ע"כ ומסיבה חובת והלא דברים ק"ו ומה סמיכת הקרבנות שכן
הרין אין הנשים סומכות ואעפ"כ הוציאו חכמים גדולים את
קרבנותיהם לעזרת נשים לסמיכה לעשות נחת רוח לנשים על אחת כזכ
שאין לנו רשות להוציא את הנשים מכלל ישראל. כבר נדול כסדור הסרינה,
ע"כ.

האון נא היטב קורא יקר ק"ו זה! ומה אם החכמים הוציאו לפעמים
קרבנותיהם לעזרת נשים לעשות נחת רוח לנשים צדקניות שרצו לקיים מצוות סמיכה
שכמדומה אין בה עונג נשמי רק נחת רוח רוחני (עי' היטב ברמב"ן ריש
פ' ויקרא ענין הסמיכה) על אחת כזכ שצריכין אנו לעשות נחת רוח לפורצי
גדר הרת והצניעות בישראל שרוצים בע"כ לזכות את בנות ישראל בשיווי הזכויות
אשר משרת כוונתם רק להדמות לחקות הגוים בימינו אלה וללכת בדרכיהם
וכי ק"ו זה יש לו תשובה?

(ו) ע"כ ושיבת איי מצוה וא"א לישוב הארץ בלי הסתדרות פנימית
ומצוה זו נשים חייבות בה כאנשים כשם שחייבות במקרא מלה
ובג"מ אק"ש שהן מ"ע שה"ג משום דאף הן היו באותו חנם שש"כ ישבת
איי שאינה מ"ע שה"ג, ע"כ.

והנה בעיקר ד"ז אב ישיבת אי מצוה בזה"ו האריכו כבר ראשונים ואחרונים ע' ברמב"ן בסה"ט ס"ע ד' ובמנ"א שכ' לדעת הרמב"ם דמצוה זו אינה נוהגת לדורות עד עת בא משיח רק בימי משה ודוד וכל זמן שלא נולד מארצם עיי"ש ובהוס' כתובות ק"י ע"ב מ"ש בשם רבינו חיים ועי' בשו"ת אבני נזר י"ד ס' תניד מה שהאריך בעניין זה דמצות ישיבת אי' בזמן הזה ומדחה את דברי המנ"א עיי"ש :

אמנם אם המצוה מוטלת אף על הנשים יש לעיין לפעניד לפי מה שמבאר הרמב"ן דכינוש הארץ הוי בכלל מצוה זו אי"כ הרי מבואר בקידושין ל"ה ב' איש רדכו לכבוש (את הארץ במלחמה, רש"י) אשה אין דרכה לכבוש ועי' בחינוך מ' תקס"ב בלאו דלא תדרוש שלום וטובכם וכן מ' תקס"ז חר"ג תר"ד וככ"ט שכ' דהמצות הם רק בזכרים כי הם הנלחמים ולא הנקבות ומה שהקשה המנ"ח מהא דמבואר בספ"ה דסוטה דבמלחמת מצוה יוצאת אפי' כלה מתפחה אי"כ מצות אלו נוהגות אף בנשים ונשאר בצ"ע לפעניד ניב דס"ל להחניוך דאע"פ שכמלחמת מצוה יוצאת אף כלה מחופתה היינו דוקא להספיק מזון ולהקן דרכים ולא לגוף מלחמה ומעמי' לפי מה דמבואר בנזיר נ"ט ע"א ראב"י אומר מנין שלא תצא אשה בכלי זיין למלחמה ת"ל ולא יהי' כלי גבר על אשה וכ"ה בחינוך מ' הקס"ב שלא יוריינו הנשים בזונם ומבואר ברש"י נזיר שם וכן בתיב"ע שופטים ה' בקרא ידה ליתר תשלחה וז"ל מובתה יעל אחת חבר שלמאה דקיימית מה דכתיב בספר אורייתא דמשה לא יהיו תיקות וין גבר על אתתא וכו' אלהן ידה לסיכתא אושימת, ע"ב, הרי מבואר דיעל לא לקחה דרב להרונ את סיסרא משום דאיכא לאו זה אף על גב דשם היתה מלחמת מצוה הרי מוכרח מזה כמ"ש דאע"פ דבמ"ט מוציאין כלה מחופתה לא לעיקר המלחמה מיירי רק להספיק מזון וכדומה ואף לאו איכא בזה א"כ שפיר כ' החינוך דמצוות אלו אין נוהגות בנקבות משום שלעולם אינם בכלל עצם מצוות הגוהגות במלחמה. אי"כ לדעת הרמב"ן דמצוה זו דישיבת ארץ ישראל הוי בכלל כיבוש יש סברא לומר כמו שאינן מחויבות במצות כיבוש הכי נמי אינן מחויבות במצות ישיבת ארץ ישראל :

וכן לפ"ט דפשוט דנשים אין להם חלק בארץ כמבואר בספרי פינחס לאלה תחלק הארץ וגו' איש לפי פקדיו יצאו נשים מ"א וכן הוא בספרי קרח ועי"ש בספרי פינחס נבי בנות צלפחד כיון ששמעו בנות צלפחד שהארץ מתחלקת לשבטים (בפסקתא הגירסא לזכרים) ולא לנקבות נתקבצו כולן וכו' ומה"ט ב' הראשונים בברכות ב' ע"ב על הא דאמרינן שם נשים בברכת המזון דאורייתא או דרבנן פירש"י דכתיב על הארץ המוכה אשר נתן לך והארץ לא נתנה לנקבות להתחלק ואי משום בנות צלפחד חלק אביהם הוא דנטלו שהיה מיוצאי מצרים, ע"כ, ומה נראה נ"ב קצת דאינן בעצם במצות כיבוש הארץ כיון דאין להן חלק בארץ אמנם מהא דמבואר בכתובות ק"י הכל מעלין לא"י אחד אנשים ואחד נשים ובגמ' איתא היא אומרת לעלות והוא אומר שלא לעלות כופין אותו לעלות מוכח בהדיא דגם נכה איכא מצוה ועי' בירושלמי

שם מוכא במור אהרע ס' ע"ה שס"ל היכא דהיא רוצה וזוא אינו רוצה אין כופין אותו וס"מ לירדן כופים וה' אפשר לומר דהמצוה היא בנשים כמו גבי פויד דאינו מצוות ואעפ"כ הן בכלל מצוה זו לסייע את האיש במש"כ הר"ן אולם הראב"ד הביאו הר"ן בכתובות כ' להדיא דנשים מצוות בישוב א"י וכ"כ המנ"ח במשימות כדעת הרמב"ן ולא העיר מהג"ל ולפמ"ש צע"ע כדעת הרמב"ן שורר גם כס' כלי חמדה פ' מסעי שהעיר קצת מהג"ל אמנם ברור דאפי' אי נימא דנשים ישנן בכלל מצוות ישוב א"י כמ"ש הראב"ד והמנ"ח כדעת הרמב"ן אין מזה נדנוד ראי' להתיר בענין שלפנינו כי אין שום חילוק בזה בין אי' לחו"ל כס' המעמים שביארת' בהשרשים דלעיל וז"ל :

ובחתימת מאמרי אמרתי להעיר שכפי הנראה בהשגחה העליונה נסתכבה הסבה שתיכף בהעדר הראשון בא"י יצאו הציונים להלחם נגד הרבנים גדולי ישראל בכרי שנרע את אשר לפנינו באיזה דרכים המה רוצים להתנהג בארצנו הקדושה. אולם אין לנו לפחוד משום דבר כי בטוחים אנחנו בעזרת השם אשר מעשיהם נגד דעת הרבנים רוח ישראל סבא לא יועילו כלל והעם ישראל לא ישמע אליהם ולא יזוז מדרך התורה"ק אף כקצו של יוד ובזכות זה נזכה לנאולה קרובה מן השמים כמאז"כ ועשיית הישר והטוב בעיני ה' וגו' ובאת וירשת את הארץ המובת וגו' :

הכותב לכבוד התורה ולמען האמת והצדק, ווארשא אייר תר"פ.

מנחם מענדל טרייט נ"י קאשער.

להעיר על דבר.

בעת כתבי קונטרס הנוכחי בא לידי ס' חדש מלכי בקדש' (י"ל באמריקא) מאת הרב ר' חיים הירשענוואהן, והוא שו"ת בהנהגת הממלכה בישראל ע"פ דרכי ההלכה. והנה לכתוב כל מה שיש להשיב על דבריו שם צריך חיבור מיוחד ולא באתי בזה רק מה שראיתי לנכון להעיר על מה שכתב שם בשאלה ג' בענין כניסה למקום מקדש בזה"ז שכולנו טמאים, אשר בטח בקרב הימים ינתן רשות לכל העמים לכנוס לשם וה' הגר אשר בקרבנו יעלה מעלה ואנחנו נרד מטה ולשחוק נה' בזה לכל העמים, ועל יסוד זה כתב להוכיח ע"פ ההלכה שהר"ן עם הראב"ד בהשנות בהל' ב"הב פ"ו ה"ד שכתב לפיכך הנכנס עתה שם אין בו כרת, ומכאן שכוונת הראב"ד שגם לכתחלה מותר לכנוס בזה"ז ואפי' איסור דרבנן ליכא ודעת הרמב"ם הוא יחידאי ומרחיק את שיטת הר"ם דס"ל ק"ר קל וקלע"ל א"ד. נשתוממתי על המראה הזאת אשר רב בישראל שיש בו ריח תורה וירם את ידו להתיר איסור דאורייתא של כרת ר"ל לדעת כל (רובו ככולו) הראשונים ורק דעה יחידית היא שאינו אסור אלא מדרבנן. ואציין דברי הראשונים שם מפורש להלכה דהנכנס בזה"ז שכולנו טמאים למקום המקדש חייב כרת, עי' תוס' יומא מ"ד ע"ב, רמב"ם פ"ז מהל' ב"הב היטו ופ"ז ה"ז, רבינו ברוך ז"ל כס' התירוטה הל' אי', רבינו הרא"ה ז"ל בס' החינוך מ' שס"ב שס"ג וקפ"ד ולדבריו איכא עשה והרי לאוין להנכנס בזה"ז במקום מקדש, רבינו אלעזר ממ"ץ כס' יראים מ' שבה, בספר כפתור

ופרח פ"ו לרבינו אשתורי הפרחי ז"ל, בס' האגודה פ"ד רשבעות חזבא בזמן
אברהם, מהר"ל הל' יוה"כ, שו"ת חשב"ץ ח"ג סי' ר"א, שו"ת הרמ"ע
ספאנו סי' כ"ה, המנ"א בס' הקס"א. הרי לפניך המון ראשונים שפסקו
להלכה ממזרח דאסור מדאורייתא לכונוס במקום המקדש והנכנס חייב כרת
ואין חולק בדבר רק הראב"ד שסובר דאין בו כרת משום דס"ל ל"ק לע"ל אבל
גם הראב"ד מודה שאסור מדרבנן לכונוס וכן הבינו בדברי הראב"ד שני גדולים.
בספריהם בשו"ת בנין שלמה או"ח סי' כ' ובס' מגדל דוד שגם הראב"ד מודה
שיש איסור גדול בזה רק שכרת ליכא ומה שנתקשה איזה איסור דרבנן יש
בזה להראב"ד בחי' כהנתי דמוכרח כן להראב"ד מהא דמגלה כ"ח דאריז
קדושתו אף שהן שוממים וכ' המנ"א להוכיח שזהו מדרבנן דרי' ס"ל בברכות
ס"א דל"ק לע"ל אי"כ ע"כ גם הראב"ד מודה בזה ועי' בתו"כ בחוקתי ובע"ל
יבמות ד"ו ועי' שמ"ד פ"ב וילקוט ישעי' נ"ג ואבט"ל. ועי' בשו"ת חת"ס א"ח
רל"ד רל"ו לענין הקרבת קרבנות בזה"ז וכן בס' דרישה ציון להנאן מוהרצ"ה.
קאלישער ז"ל ולהנה"צ הר"א מגריידיץ ז"ל שכולם תפסו להלכה פסוקה שאסור
לכונוס למקום המקדש בזמן הזה רק שרצו להתיר הקרבת ק"צ מפעם דכומאה
הותרה בצבור והארכתי בזה בקונטרס מיוחד בשאלה זו לבאר כשיטת האוסרים
ההקרבה בזה"ז ועי' בשו"ת בנין לציון מבעל ע"ל שהאריך ג"כ להוכיח איסור
כניסה בזה"ז. ועי' בשו"ת אבני נור יו"ד סי' תמ"ט שמפלפל הרבה אם חובה
בוה"ז להושיב שומרים למקדש בשביל דאסור לכונוס ושייך שמירה וכן לענין
ביאה במקצה בזה"ז עיי"ש וכמא"ה. אך בטקומות שאין אסור לכונוס רק
מדרבנן לכאורה י"ל לפס"ש בשו"ת הרדב"ז ח"ב סי' תרל"ג לענין עשר קדושות
שפירושם דהאירנה דרובה עברם לא הועילו בתקנתן עיי"ש אי"כ ה"ג אך י"ל
דנבי נזים ליכא סומאה ועי' עירובין ק"ד. ועוד דקדושה דרבנן לחוד וגזירה
דרבנן לחוד כמש"ש הרדב"ז עיי"ש :

והנה את הרב הזה יש לחזק באחת משתי אלה או שלא למד ולא ראה את
כל דברי הפוסקים הראשונים והאחרונים הג"ל שפסקו כן, אי"כ עכ"פ
הו"ל למידע שאין לו להכריע בשאלה הנוגעת לכל ישראל (אשר נהונה להכריע
רק לגדולי ישראל) ולפסוק הלכה היפך מכל הפוסקים להתיר איסור כרת ר"ל
וליתן מכשול לפני רבים מאחינו בני' בזה"ז השומרים את הדת רק מחפשים
אחרי קולות יתירות ותולים א"ע אף בקרי עכביש ואם ימצאו המתיר אף אם
רק מכנה א"ע בשם רב די להם. או כי הרב הזה ידע וראה מקצת מהג"ל
אך נכזה הוא באש הלאומיות הציונית ומשה"כ ככוון לא הביא דעתו ונא להתיר
איסור זה מפני שמצד הלאומיות אין מקום לאסור הכניסה למקום המקדש והוא
כעין דחתר בחדת הנשים אלא החילוק הוא דשם יש צדדים שאין בזה רק
איסור דרבנן וכאן לרוב הראשונים הוא איסור דאורייתא של כרת ר"ל ורק
להראב"ד הוא אסור רק מדרבנן. והנני מציע את זאת לפני הרבנים גדולי
התורד שיצאו במחאה נלו"י בדבר הג"ל בעזר פנאי ולא נתחזק היתר לדבר כי
להם יאות הדבר לעשות וביה ישראל ישמע אליהם. הג"ל.